DE PRAESTIGIIS ET INCANTATIONIBVS DAEMONVM ET NECROMANTICORVM LIBER

singularis nunqàm antè hac æditus.

Auctore Ricardo Argentino Anglo, Medico.

Basileæ 1568.

CORNELL UNIVERSITY.
The
President White
Library
RECEIVED 1891.

REGINALDO VVOLSIO homini pio & docto Argentinensi, Richardus Argentinus S. D.

Scripsi superiore anno Reginalde optime inuectiua in Necromanticos quæ propter veterem amicitiam nostrã nomini tuo dicare volui, ea si tu grato animo susceperis & doctioribus expolienda dederis, poterint aliquam viam parare his, qui in talibus delirant qua aliquando resipiscant vt ad frugem vertantur meliorem. Noui satis indolem tuam quam impensè vero Dei cultui promouendo per operam tuam faueas, quare vt hæc causa per me detur multis, qua veram Christi religionẽm amplectantur, vanis omnibus præ illa ductis contemptui, tu per humanitatem tuã ingenitam, hanc animi erga te gratam significationem ita cum amicis tuis communicabis, vt ignorantiam & iustitiã meam potius damnẽt, quàm vt voluntatem, qua prodesse volui multis, meã deesse intelligant. Nã quamuis ita se res habeat, vt imperitiores vt plurimũ & auari hac labe sese aspergere conentur maximè, non ita

raro tamen contingit, vt ij qui pii videri volunt de hoc mali Corui ouo malo etiã afflictim ſeſe & animum ſuum contaminent, atque ideò hic primùm ſcopus laboris mei conſcriptus eſt, vt ad hunc lapidem lydium qui ſyncerius iudicare poterint, conſcientiam ſuam examinent, ſi fortè per Mentis cæcitatem in Necromanticam ſentinam irruant. Animus enim erat non ita pridem aliquot errantes & immanè lapſos ad mentis ſanitatem redimere, faxit optimus maximus Deus vt tu illuc etiam mecum vnà animum tuum intendas, quoniam piaculũ eſt, ſi modo poſſis errantibus rectam viam nõ monſtraſſe. Vale Exoniæ pridie Calendas Februarii Anno 1563.

Typo-

Ne locus aliquis in hoc libello vacaret id enim incōueniēs eſſe iudicamus, huc veterū credulitatē notandam exiſtimauimus, qui etiā ea credidêre quæ nobis incredibilia & monſtro ſimilia eſſe videntur. Homines Sagarū maleficio in beſtias cōuerti. Sic ſuperſtitioſa et credula fide, Demarchū, narrat Plin. deguſtatis pueri immolati extis. in lupum conuerſum Et Circe poculis ſocij Vlyßis conuerſi ſunt in canem immundū et amicā luto ſuem, quæ ſi ipſe cupidus bibiſſet excors ſub domina meretrice fuiſſet. His et ſimilibus figmētis et Apulæi in aſinū verſi fabulæ adſcribatur Luciani Metāorphoſis: qui in Theſſaliam profectus, vt magicas artes diſceret, in hoſpitiū forte diuertit vbi mulier ſe vnguento illinens in coruum mutabatur. Vale.

DE PRAEDICTIONIBVS Magicis & Diabolicis contra Necromanticos proœmium.

IDEO sancitum decreto Sacrorum Eleusinorū, Neminem in Eleusinarū adyta debere intrare, nisi eum qui se innocentem nouerit. Et hoc quoque decretum est Eleusina sacra impunè nō esse diuulganda. Numenius enim pythagoricus iram deorū subijt, quòd ea enunciasset, atque inde factum est, vt in Somnijs Deas Eleusinas viderit forma et habitu Meretricio, ante apertū lupanar prostantes: cumque ipse eius rei ab eis causam quæreret, cum bile & irata fronte responderunt, se ab adyto veteris pudicitiæ ab eo abstractas, seque omnibus paßim prostitutas. Atque ego hoc ipsum in vsu futurū intelligo, siquæ omnibus fere abdita

sunt

ſunt in apertam lucem producã. Verũ-
cum ſit ſanctæ pietatis & ſacræ reli-
gionis maieſtas, in primis veneranda
& amplexanda vniuerſis, huc animi
& mentis aciem dirigere volui vt
præ ipſis, dæmonum præſtigias, & te
nebrarum horrendas vanitates &
imposturas, ducam contemptui. In gla
rea cocyti hodie hærent multi, & ita
illius limoſo viſco tenentur, vt inde ſe
facile expedire non poterint. Alij aua
ritia cæci, alijque ignorãtia ducti, alij
falſo quodam perſuaſu acti præcipites.
At de lacu miſeriæ manibus tollere ca
dentes & primum & humanum eſt.
Quapropter de Magicis & diabolicis
prædictionibus ſcripturus, quæ nullã
phyſicam cauſam habent, hinc ordiri
viſum eſt operæpreciũ vt indicem qui
ſunt Hebræis qui vocantur הַסָּמִים
quarto Regum decimo ſeptimo, hoc

 eſt

est diuinatores, qui quidem sunt impostores, & generali vocabulo tales, qui prohibita tentāt, & homines fraude dæmonis in perditionis Nassam fallaci esse pelliciūt. De ijs status negotij est, de ijs monere omnes vt caueant visum est operæprecium, quoniam nō diuinos sed caninos Angelos comites habent quibus sua scelera indocto popello suspicienda faciant horū prædicationibus animatus Pharao, armabat se ad delendos Israëlitas, Sēnabris in vrbe Niniue oraculis Nesroch nihil non tentabat aduersus Deum Israelis. Cum igitur hoc æuo ἀλαζόνες quidā in hāc sententiā profundius immersi sacram Astrologiam Prophanent, omnibus virtutibus apertū bellum indicant, & sanctæ religionis Iura contaminant, Deum optimum maximum probro afficiant, & verendo nomine

nomine יְהֹוָה ad maleficia ſua abutãtur, quamuis ſit hac tempeſtate mira violentia, & Iudiciorũ cachexia quædam in hac re purgatione opus eſt. Nõ ita pridem docti aliquot renati, Euãgelij cauſam ſuſcipientes, Ariſtotelem penitus renouandum cenſebant, non propter hoc quòd eius Philoſophia mala eſſet, ſed ideò quia eius Philoſophia occupabat oẽs Eccleſias, & ita erat admixta Theologiæ, vt ſcriptura ſacra penitus tacuerit. Ita & hic nos in votis petimus vt omnis præter Phiſicas rationes habita diuinatio, è medio tollatur, non quòd omnis coniectura futurorum mala ſit, ſed ideò quia diuinatio præter cauſas Phyſicas facta, ita Aſtrologiæ veræ eſt admixta vt per fraudes & malos ſpiritus futurorum prognoſticatio Aſtrologiæ naturalem fucũ faciat, & veram illius ra-

tionem omnis tollat & in vanas conuertat aures. Olim ex prædictionibus Astrologiæ gentes pendebāt, adeo vt regni Israelitici cōstitutionē imaginatione humana & ex stellarū viribus vt cætera omnia pendere arbitrabantur, hodie nihil ferè agitur nisi modo præpostero, adeo vt ab improborū hominum, et diabolicæ fraudis nutu & retētu, tota negotij & rei moles pendeat, qui aut secreto cum dæmonibus paciscuntur, aut in cacodæmonis clancularia adorationē iurent, aut per data & interposita fœdera sese obligēt. O sæculum impium. O mores pessimos, O agmina viperarum, & generationem peruersam, habet omne sæculum suas pestes, habet sua carcinomata, sed hæc lues vsque ad animam pertingit, & in mentem sancti & summi Dei tabernaculum, suam tabem, &

ve-

venenum plusquam aconitum profundit. Quæ ætas prædicat Simonē Magum, quæ Iulianum apostatā? quæ Zaroen & Arsexat? et tamē illi impij huic sæculo impares sunt, & suis præstigijs vincuntur. Nero hac tempestate pius est, vt hellenes Simonis assecla aut ancilla potius, sanctæ vitæ & decoris atq; honesti speciē induisse videri poterit, & dum oēs inhiant lucro, de deo omnes desperant vt viam suā parent Orco. Et si harpalus olim dicebatur vinū dedisse contra Deûm testimonium, quòd in illius longa impunitate, Deus negligere res humanas videretur, non hodie vnus tantū à capite ad calcem perditus harpali exemplū imitatur, sed ferè tota massa magistratuū hoc delirio corrumpitur, γοητεία vel Theurgia mundorū spirituū incātationibus cōcinnata Magia,

Magia, & nefariæ curiositatis efformata ars mille perstrinxit oculos & animos dementauit mille et logica larua quæ Paulo opponitur operi operato, pro cultu mētis accepta, de timore, de fide, de inuocatione, de gratiarum actione in dæmonum inuocationem in Lacedæmoniorū adorationē versa, malos genios adorat, & pro conditis thesauris nihil non mali tentat, & homini pessimorū mens fide vacua dæmonum cultui relicto vero Deo ita se obligat, vt quid καρδιογνώς᾽ Iudiciq; indeprecabili in vltimo die respondeat, non habet. Superstitio insuper quæ est credulitas quædam verbo Dei destituta, omnem rem per se facilè transigit sed item tempestiuū est vt cætera suo ordine sub Deum viuant.

De Pythone habitāte fanaticos, & dātc gerētibus responsa futurorū c. 1.

Hæc

Haec persuasit ratio veteribus, de viuis verum non rogandũ esse, à ligno putrido à carioso saxo, aut æruginoso metallo, & hoc etiam doctis est receptum, oraculũ Pythium fuisse Beelzebub Accoronæum, venerẽ Sidoniam fuisse Astarte, Arrhæũ priapũ fuisse Belphegor, et Philistæũ. Idolon fuisse daghon, in quibus omnibus non erat lux matutina, hoc est rerum veritas eorum oracula nõ illustrabat. At quo dæmentiæ tamen tum veniebat populus, vt muscis careret litabat Cyrẽaico Achori, vt Culices minus infestarẽt sacra faciebat Herculi Canopio, vt Murũ turba caseos aut si quid tale est non arroderet Numen inuocabat Appollinis Parnopæi, quoniam Bœtiorum lingua Parnopion Mus est Adeo quòd sic verum sit, raro ad bonam indolem redire illum, qui semel

in

in vitiorum inueterauit Metropoli, iuxta prouerbiū, nunquam rectū tortile lignum. At cum sit virtutis quam hydræ longè maior potētia, sperandū est, quòd sedula monitione & solida doctrina semel resipiscet populus, quoniam stultus, ictus sapiet: κόβαλοι dæmones hominū imitatores, cum se et operam suā cognitam esse senserint, non amplius priora designare dicuntur, fanatici gentilium vani suis per sanctos Apostolos olim facti, ad meliorem frugem reducti, de fraude dæmonum tandem pænituisse cæperunt, sic Philetus Magus ab hermogene ad Apostolum Iacobum defecit, hominū gressus subito figebantur, & tamdiu mobiles stabant quamdiu volebant Magi, visus & auditus sua non faciebant officia, Marsi vt procurrāt serpentes imperabāt, & ipsi abdyta sua natura

natura aut potius incantando curabant multos, sed sunt opera operibus contraria, & Deus dæmoni contrarius Sathanam in fugam facilè cõuertit. Apollo dictus est ab interrogando Pithius, & ex tripode dicta oracula vel cõmuni prouerbio vera fuisse prædicantur, dea quoque persuasionis & eloquentiæ, quam suadelam vocant, πιθῶ dicta est. Et Apollo tamẽ quia vt interrogantis operam eluderet ambigua dabat responsa et tortuosa, λοξίας appellabatur. Nunquid ergo vel ipsa insania, stultitia maior est ab eo, veritatis & voti euentũ quærere, qui pater mendaciorum ab initio fefellit vniuersos? Si spiritus pithonicus in fanaticis vera semper prædicet, cur præsente Paulo & Barnaba in puella actuum 28. cessit tempori, et factus mutus per Apostolos Dei, deinceps domi-

domino suo lucri & pecuniae compendium facere desinebat? Mulier item quae in Endor Saulo vocauit Samuelis vmbram, non Samuelem cum sanctis animabus agentem ostendebat, sed sub Samuelis persona & Imagine, quae oportune interrogati responderi poterant per praestigiatorem daemonẽ suppeditabat, quae Pythonem vocauit Säul Samuelis 28. quae commentitia Numina extra praescriptum verbum Dei, vt terreatur & ea fugiat populus, spiritus sanctus 1. Samuelis 12. vocat בלי hoc est inordinationem, poterat locus ille qui est Ecclesiastici 46. scrupulũ, inijcere lectori cum tradat, Samuelis haec acta & vaticinia fuisse. Chrysostomus ait . Non animã defuncti esse quae respõdet sed daemonẽ qui haec vt hominẽ decipiat confingit. Quare si quis Dei & Mentis sanam curam habuerit, is huius generis

deliria aſpernabitur, & me monitore contemptui conſpuet. Et quoniam de גְּסֶה hoc eſt, de diuinatione diximus ſuperius, ita hîc monere lectorem voluimus nomen illud μέσορ eſſe, & poſſe capi tam in bonam quàm in malam partem. Eſt enim diuinatio ex ſignis & circunſtantijs in obſcurioribus diiudicandis ſingulare donum Dei, qua Salomon veritatem iudicabat inter mulieres duas.1.Reg.3. res certè & Iudicibus & Reipublicæ Magiſtratibus in primis vtilis. Sed de Pythonico ſpiritu & de Gnoſte ſic cenſere volumus, vt ij Dæmonum vaticinia & deceptiones per fallacia & ambigua reſponſa ſignificent omnibus, quibus temerè aſſentire & vanum & inſanum eſt.

DE EO QVI HEBRAEis dicitur Ob, hoc eſt, vtriculus, qui diſtorto vultu intumeſcit dum in eo efficax eſt Dæmon.

CAPVT II.

VIdeo placere doctis אוב *ſpiritum eundem eſſe quem* ἐγγαστριμύθον *& ventriloquum vocant, à Pythone parum differentem, in ſepulchris mortuorum & locis ſubterraneis habitantem, qui ſciſcitatus voce ſtridula reſpōſa edit de quo Acto. 16. Huius generis falſæ prædictiones demētarūt multos, et in peſsimos detraxerūt errores: hæc inordinatio videri poterit peperiſſe hæreticos Gnoſticos, qui iactabāt ſe omnē* τὴν γνῶσιν *accepiſſe, non cœlitus ſed ſpiritu impoſtore et vētriloquo: hoc conſultore verus cultus Dei contaminatus*

natus est, & veræ voluptatis paradisus עדן dictus, per illusionem & analogiam vocis in ἡδονὴν fraudulenter versus, corporis & carnis, præconio & laudibus extulit ludibrium. hic spiritus verè Cerberus est, nec nisi humano sanguine satiatur. In Aaronis pectore lapides fulgorem emittentes ac radiantes certiorem faciebant Sacerdotem de voluntate Dei, per vrim hoc est, luces & splendores, de consilio & volũtate Dei quid esset faciẽdum, per thymmim de effectione et consummatione: at hîc contrario modo res agitur: in tenebris & latebris agitur quæstio de voluntate Dæmonis, iuxta illud, qui male agit odit lucem, fugitur aspectus cœli, & in abditis locis & luce vacuis, cum principe tenebrarum de via perditionis paciscitur: sic ex tenebris iudicantur opera mala, vt ex fimbria iu-

dicatur textura, & cynædorum instar ex tali ventre viscus egeritur per sibilantem & murmurantem Dæmonem, quo multorum salus impeditur & animarum iactura certò conficitur & consummatur. De ijs antriloquis quid Ethnici moris habebãt, sic accipito: Simulachrũ Mythræ tale fuit apud Persas vt leonis effigiem præ se ferret, tiaramq́ue gestaret: Quæ quidem effigies vtrisque manibus cornua bubula cõprimebat, ad cuius sacra in antrum Sacerdotes (vt olim Hiberni in Patricij antrum) conueniebant, & Apollinem clara voce Mythram vocabant, ac bouem antro cornibus educebant, et Mythræ immolabant. Olim excubabant Christi fideles inter sepulchra in Polyandrijs & cœmiterijs expectãtes mortem, & in spe resurrectionis futuræ iudicium supremum: per hanc fraudem inter

inter ſepulchra dum è vētre tanquam ex vtriculo loquitur Dæmon, tollitur omnis de Deo fiducia, et fidei canon perit, et in tabernaculū cordis prauus penetrat ſpiritus, & quibus cum Deo pugnet, ibi tentoria figit & arma. Germania ſi Iouiano Pontano homini docto credimus, ſi hiſtoriæ veritatis matri credere par eſt, nō ita pridem ventriloquos habuit & vtricularios. Taceo virginem Canciam ſub Henrico Octauo, quæ fatidica dicebatur multis, & per vētriloquum paraſitaſtrum dediſſe in humum cadendo reſponſa ex vētre emuſsitata cum ſtridore. De hoc genere fuiſſe illum, qui inter ſepulchra excubans tranſeuntes lædebat & infanda deſignabat facinora, dæmoniacus videri poterit, quem Chriſtus Ieſus curabat et ſanitati reſtituebat. De hoc & legio, quæ permiſsione in porcorum

gregem intrauit. Sed de operibus tenebrarum ad quid attinet plura dicere, cùm vel Gygis annulus apud Platonem de illorum prauitate ſatis admoneat? Habebat enim ille palam, quam cùm in volam conuertebat, ita in turba latuit, vt à nemine videri poſſet, at eandem vbi euertiſſet ad lucem, repente fuit conſpicuus, & cùm iſta annuli opportunitate abuteretur, & quoties voluit poſſet eſſe ἀόρατος, *multa & grauia perpetrabat. De ijs ſi quis plenius ſcire cupierit, huic in manibus præſto ſit liber rerum geſtarum apud Hebræos quem* מִדְרָשׁ *vocant. Et quoniam de ventriloquis ſermo incidit, non alienum à propoſito fuerit, ſi dixerimus* כְּמוֹשׁ *qui Græcis dicitur* κῶμος, *à quo Comœdia, temulentiæ Deus, Moabitarum Idolum, huius item generis fortè fuiſſe, & è ventre murmurando*

ven-

ventris & gulæ atque Veneris suasis-se opera, quæ tenebras optant, et lucem fugiunt.

DE IIS QVI DAEMONEM consulunt in crystallo, varias ostentantem imagines & res gestas.

CAPVT III.

EX *Oseæ decimotertio per* פְּנָבִים *colligũt aliqui, Pythones habuisse suas imagines & simulachra Theraphim vocata, qualia et illi sæpius habẽt qui malũ genium consulunt in crystallo. Solebant antiquitus Prætorũ & Magistratuum decreta atque edicta in albo describi quod Græci* λεύκωμα *vocabant: Et hic impostoris decreta in diaphano & translucido lapide per lucẽ*

panduntur oculis, vt animabus suæ offundantur tenebræ. Optimum certè præstigium quo lux vertatur in tenebras, & naturæ opere impij abutantur ad perditionem. Sed quid commune est crystallo cum imaginibus, nisi quòd data opera fallax Dæmon, in hoc dæmentiæ genere ita vt in humanis etiã vnguibus, id quod reuera nõ est, esse tamẽ psuadeat credulo nimis et deliro Necromãtico et Goetico? Iam si ad iustã bilancem expendatur res ipsa, vt quãtũ noceat Reipub. Christianæ hæc peßimorũ hominum colluuies, euidẽter cũctis appareat, expẽdat Christianus lector, hanc fraudem Dæmonem hodie maximè moliri vt lucem sanctæ doctrinæ iam mirabili dono Dei renascentis extinguat, & tollat è medio. Nemo enim doctus aut prudens hanc machinam & detestandam imo mendacem diui-

diuinandi viam attentat, sed quanto quisque imperitior atque indoctior est, tanto citius hoc Dæmonis laqueo capitur & tenetur. Nam vt lux veræ doctrinæ fugat Dæmones, ita tenebræ doctrinarum Dæmones alliciunt. Video placere Rabinis Hebræorum, patres antiquos Sanhedrim hoc est, concilium & iudicium magnum admisisse neminem, nisi Magiæ peritum & gnarum septuaginta linguarum. At isti impostores & diuinaculi, dum Magiam profitentur, veram & summam Naturæ notitiam contaminant, & sub sanctæ Magiæ nomine artem Diabolicã merito suo prohibitam, suis malefactis indocto commendant popello, & imperitia omnium linguarum, primas sedes in concilio venantur. Verùm si Deuteronomij decimumtertium legatur caput, ibi disertis verbis significatũ est,

quomodo et quatenus huiuſcemodi prophetis acquieſcere debeamus, qui multos à vero & vnico Deo auocant, vt Dæmonibus complures per mendacia lucrifaciant. Omnis de Deo cœlitus recepta doctrina quam Paulus ἀποδηκὴν, Hebræi Cabalam vocant, quæ ſub nomine Hierophiles & Sibyllæ quam Διὸς βουλὴν vocant, hoc eſt, Iouis & Dei voluntatem nobis commendauit antiquitas: hoc ariete fere in terram vſque concidit, & ſummi Dei ſanctum nomẽ אהיה quod Exodi tertio iuxta Iohannis in Apocalypſi interpretationẽ, trium temporum differentias in ſe continet, præteriti nimirum, præſentis & futuri, ad fraudem faciendam recipitur. Sed ſit hîc Cryſtallos id quod ſuo nomine ſignificat, glacies, vt ad diuinũ calorem iam in hominum cordibus ſuas agentem flammas eliqueſcat, & euane-

ſcat protinus: Et de κρυσταλλομαντείᾳ, *ex cryſtallis fabrefactis atque expolitis & obſeſsis à Diabolo, hæc pauca dixiſſe ſufficiat.*

DE STYCHIOMANTIA id eſt, de carminibus & faſcinatione.

CAPVT IIII.

QVanta ſit vis carminũ vel aſpis, quam Hebræi בֶּפֶּר *vocant, hoc eſt imperſuaſibilem, natura ſua oſtendit, nam is ne audiat vocem incantantium, aurem ſuam obturare dicitur. Virgilius item in Pharmacentria eorum non minimam vim prædicat. At ſi quis hîc quærat qua dialecto maximè capiuntur Dæmones, ſciendum eſt Hebraica, id quod per dæmoniacos apertum eſt, qui non ſua, ſed Dæmonum*

num inhabitãtium dialecto loquũtur, quæ eadem atque vna est Angelis & Dæmonibus: at in religione quaque barbaras voculas multum habere momenti non ita pauci fatentur, hinc incantationes talibus concinnare oportet quæ aut nullius dialecti propriæ sunt, aut maximè Hebraicæ, sed quã verè videat Cornelius Agrippa, qui in quarto libro suo de Cæremonijs Magicis affirmat Adamũ audiuisse Y et V, Loth Agla, iach Iacob, nomẽ Anephexeton, Aaronem & Mosen nominasse Zebaoth vertentem Aegypti flumina & paludes in sanguinem, & Esteroebie Oriston, quando ranæ ascendebãt in domos Aegyptiorũ: Eliõ, quòd grandines: Adonai, quòd locustas, ἄλφα & ω μέγα nominauit Daniel destruẽs Beel et Draconẽ: Emanuel tres pueri in camino iguis. Omnia hæc quoad voces & ver-

& verba nihil habent efficaciæ, nisi etiam accedat pariter cũ vocibus Dæmonis aspiratio et assensus. Sic enim habet Chrysostomus: Verba sacerdotis ore proferuntur, Dei autem virtute cõsecrantur et gratia, & Magici susurri si quid habent efficaciæ, id occultæ virtutis habent à certa fiducia in Diabolum. Nam sermonem Dei scimus esse duplicem, operatorium et indicatiuum: & vbicunque operatorius sermo fuerit, id scriptura non tacet; vt dixit Deus ab initio fiat lux, & mox subijciunt scripturæ, et facta est lux: Sic de aqua in vinum versa, & de Mosis virga cõuersa in colubrum. Ita incantamenta eatenus sunt operatoria quatenus illis virtutem attribuit illusoris præstigiũ. De fascino sic censere debeamus, quòd lippi & rubentes oculi, radij sui emissione eos quos vident, eodem morbo cogunt

cogũt laborare, ideo quia radius ab oculo emissus, vaporem spiritualem secum trahit, & vapor sanguinem, cuius contagione oculus spectantis inficitur. Octauius Augustus oculos tam lucidos habuit, vt cùm acrius quemque intueretur, cogebat eum quasi ad solis fulgorem oculos submittere. At quando fascino verbum deductum videatur à βασκαίνω, *quod inuidere significat, adeò vt fascinum nõ facilè fiat sine inuidia, quã expulsa charitate suppeditat liuor maligni spiritus, facilè concedendum est, nihil posse Magum fascinare, nisi id inuidia curiositas concedat & annuat. Atq; ideo de carminibus hæc pauca sufficere poterint, si lectorem admoneamus furorem poeticum primùm fuisse à Dæmonibus inspiratum. Nam ij qui in bicipiti Parnasso somniasse se prædicant, per hiatum diuinationis*

nationis virtutẽ se suam traxisse ostendunt, nam Parnassi vox à parai hiatus, & nabas auguriũ Hebraicè certò deduci doctis indubiè videtur. Et omnia oracula Apollinis et Dæmonum, nõ oratione soluta, sed carminibus semper dabantur.

DE PACTIS ET CONuentionibus inter incantatorem & Dæmonem.

CAPVT V.

QVando hoc certum est eousque Dæmones condicere operam suam confœderatis suis, quousque vel placet stare promissis, vel Deum indulsurum prouident, quis de icto fœdere dubitat inter coniuratos? At quando ita se res habet vt cum Deo fœdera non percu-

percutiātur, nisi cum sacrificio, laudis maximè, et contriti cordis, teste Psalmo quinquagesimoprimo & quinquagesimo cuius verbis, Si videbas furē et currebas cū eo, impij ad furtū (vt aiūt) explorandum et manifestandū abutuntur, neque hîc paciscitur quicquam nisi cum sacrificio & suffitu accommodo, & tam diu seruitus præstatur, tam diu ministerio et postulatis statur, quādiu cor hominis confœderati Diabolo captiuum fuerit & alligatum. Et hinc est quod aiunt quidam rusticam quandam simplicitatem, & credulitatem in omni religione valere plurimum, adeò vt si quis minus intellecta cum credulitate et fiducia incantauerit, voti compotem esse talem asserant, et re ipsa id præstare non dubitent, quod ex officio tali & ministerio fieri consuetū est. Iam si hîc de parasceues et præparationis

rationis ritu, de delira ſtultitia, et per-
nimia expiatione, cuius modus erat in-
tegræ lunationis et Cabaliſtis quadra
ginta dierum, multa et opportuna di-
ceremus, circa ſatis nota luderemus o-
peram. Omnia idola aſſerunt docti, nō
alia de cauſa Hebræis vocari Baalim,
quàm quod illorum dominētur, qui ea
ſtultè & impiè colunt & venerantur.
Sic hîc quæritur ſpiritus familiaris, vt
nimia familiaritas contemptum faci-
at, et non tam ſpiritum homini aßi-
ſtentē hominē ſpiritui impoſtori aſtri-
ctū, & obligatum. Aiunt ab harū du-
arum vocum cognitione נְאֻם & הֶאֱמִין.
quarum prior πιςὸς ὁ λόγος dicitur, ſe-
cūda aſſenſus et fides, totā ſcripturam
pendere, ita hîc fidelem dæmoni ſi ſer
monē feceris, & cū fide de pactis præ
bueris aſſenſum, tota negotij ſumma
ſatis ſuperq́; tranſigitur. At ſine aſſen

ſu actum agitur: hîc etiam, ſi Dijs placet luſtralis aqua, quàm quod illius aſperſione leuiora tolli peccata ſtulti autumabant aquam benedictam vocabãt, quæ gratia Chriſti, & illius Spiritus expurgator omniũ ſordium, delet, ab vſu aquæ aſperſionis Num. 19. temere recepta, in hunc vſum etiam vertitur, vt Superbia, quæ ligno Cedrino in aſperſorio figurabatur creſcat, & humiliatio, & criminũ cõfeſsio, quæ deſignabantur per hyſſopũ, pereant et tollantur, & peccatũ quod coccineo prædicabatur filo virtutis & boni locum obtineat: in omnibus ijs, qui hæc impia deſignare ſatagunt. Quare hanc impietatem fugere debeat populus Dei, & quãuis miſera prematur paupertate, non eſt cum ira Dei quærendus theſaurus in terra conditus, quoniam melius eſt populos per Deũ graui & dura pauper-

per-

pertate affici, quàm ex peccato ad tẽpus percipere voluptatem. Non temerè eſt, quòd Proſerpina aut Pluto quod aurũ è viſceribus terræ effodiatur, Dis dicatur: at per peccatũ, et Dei offenſam diteſcere non ſurſum, ſed deorſum tẽdere eſt, atq; de iis hactenus.

DE IIS QVI SVPERSTItioſe eligunt & obſeruant dies quos Hebræi vocãt Meonim.

CAPVT VI.

מעונן, *inquiunt Hebræi, & tẽpora, et horas, dies, et momenta dierum, obſeruat: hũc diem pro fauſto, illum pro infauſto reputans: hoc delirium induxiſſe Magos aiunt, adeo vt iam Magi nomen abuſiuè malè audiat. Nam vt Hebræi per* השם *ſentiunt Deum ſimpliciter intelligi ob ſummam reuerentiam nominis* יהוה, *ſic per*

Magum superstitiosum Exorcistã, et Necromaaticũ curiosum intelligũt. Balaham aiunt quidẽ Pethorah fuisse vocatũ & ad eum vndiq; dedisse Reges suas literas, & in omnibus obscurissimis rebus eũ interrogasse, quòd somniorum interpres esset, et eundem aiũt è Chaldæa euocatum vt filijs Israel malediceret. Et hodie nihil non quæritur ab his qui dies & horas supstitiose aiũt se obseruaße, et inde horæ planetarũ & noctem et diem sorte sua diuidunt, vnde Saturni dies, Iouis item, Martis, Solis, Veneris, Lunæ & Marcurij nomẽ habet, quæ ab initio diei solius nomine appellanda venerat. Hæc superstitiosa obseruatione dierũ Longobardis Mercurius dictus est Vuoda pro Goda hoc est Deo, & dominus huius dictus est Here Mõ qui lunæ exactius nouerat circuitus et periodos, et qui Mer

curij

curij et scientiæ munere cæteros antecibat Herman homo Mercurialis. Et tandem huc res declinauit apud populum & insanum vulgus, vt nihil prius aut antiquius habeatur pro ædiũ structura, pro regno, et imperio inchoãdo, pro gerendo bello, pro pactis, pro itineribus, pro matrimonio, quàm Meonẽ et obseruatorẽ consulere. Baal Zephõ idolum arte Magica obseruabat, & retinebat seruos ex Aegypto fugitiuos. Turcæ quoq; incãtationis quoddã genus habent, quo inuitos retrahunt. Nomẽ serui in schedula scriptũ suspẽditur in tabernaculo, vel domicilio serui: deinde diris verbis & deuotionibus illius caput impetũt: deinde fit vi Dæmoniaca, vt fugiens putet sibi in itinere vel leones vel dracones incurrere, vel mare vel flumina contra se exundare, vel omnia tenebris nigrescere, ijsq́ terriculis

riculis repulsus ad herū redit. Et haud dißimilia aiunt se perficere posse ij, qui de temporibus, de momētis, de diebus, & horis rogati pro furto & seruo fugitiuo, quoties et vbicunque certo precio conducti operam suam pollicentur. Atque hinc euenit quòd tales obseruatores hodie vulgo sapientes vocentur, cū vel Moricho stultiores sint: A talibus genituræ dominus, et cōstellationis fatū quod Hebræi Gad appellāt, quo nomine Arabes stellam Iusticiæ appellabant quæritur, & ex horæ, & momēti obseruatione, dominū fortunæ, et totius vitæ tenorē eliciunt, cuius exitus in manu Domini est, qui suos vel in medijs periculis non deserit qui eum gemitibus suis inuocant: pro alliciēdo amore, pro honore comparando, pro fauore principū, pro congressu, ita sese omnia obseruare promittunt, per descri-

descriptũ digramma, et thema mathe maticũ, vt vocãt, ita quòd eis tanquã ſacerdotibus et ſapiẽtibus fides à vulgo habeatur. Quare ab ijs fortunam petere, & omnium rerũ ſucceſſum & exitũ operæpretiũ eſſe videtur. Sed quiſquis hoc agit triplicem reuera ille experietur fortunã, vnam cæcã quæ vbilibet ſe impingit, aliam inſanã, quæ ſi cito concedat, cito aufert: tertiam ſurdam, quæ miſerorũ preces non exaudiet. Nam tales vt emungant pecuniam ſub mendacio prudentiam venum exponunt & inſenſatos fallunt ſæpius quàm pollicita & promiſſa præſtant.

DE IIS QVI PVNCTIS & figuris, numeris & ſorte diuinant, cuius generis hominẽ Hebræi vocãt Menaheſch.

CAPVT VII.

VIdeo placere Gaſparo Peucero hominini doctiſsimo auctorē et gubernatorē totius diuinationis Geomāticæ per pūcta, figuras & numeros eſſe diabolum, illius etiam animo cedit Arithmāteiam à primis artificibus, toti Numerorum doctrinæ tribui, & Cabalam de מְנַכְבָּה: quā Ioannes Forſterus in Dictionario Hebraico interpretatur vecturam, prouidentiā Dei, gubernationem vniuerſalem & omnipotētiam diuidi in ἀριθμαντείαν, quæ de Angelorum et Dæmonum naturis, de eorum nominibus & ſignaculis, & in θεομαντείαν, quæ altiora ad Deum pertinentia tractat, profanatis & pollutis ſanctiſsimis Dei nominibus. At quando Hebræis placet, & Paulo Fagio in Thargum מניהש augurem eſſe diuinantem de bucella de ore cadente, de baculo ex manu in terram decido,

duo, ex coruo clamante ad eum, ex filio retrorsum vocante aliquem, ex serpente à dextris, ex vulpe ex sinistris, dicentem, hodie ne auspiceris, hodie nouiluniũ est, hodie finis est sabbati et similia, videbitur Menahesch nõ multũ à prædicto obseruatore discrepare. Verùm de diuinatione per numeros, vt de septenario multi multa fabulantur, & Plato in octauo πολιτειῶν Arithmeticum vaticinium de periodo Imperiorum sic fabricat, per 435. diatessaron & diapente fiunt, quæ iuncta diapason complent, & sesquitertia et superbipartiẽs tertias additæ integrũ absoluũt, atque id tripla cubica ratione excrescẽs in solidum, sunt Imperia, quorum, vt ille coniectat, periodus est 216 annorum. Sed hæc Physicam rationem non habent, vt sphæra Pythagoræ, Platonis & Apulei nullo nituntur

 solido

ſolido fundamēto. Et quāuis in nume
ris multa lateāt myſteria, ea ſola ꝓbā-
da ſunt quæ cū ratione et veritate ana-
logiam habēt. In literis etiam ſunt ab-
dita quædam, ita vt propter morū imi
tationē viris bonis per ſpiritum noua
imponantur nomina, vt per literam ה
additā nominibus Abrahami et Saræ
liquet, ſed talia abuſum non admittūt.
Sortibus etiam in legitima cauſa vis
diuina annuit, verū ad abominationē
et offenſam hæc et huiuſmodi trahere,
bonis & pijs negatum eſt. De bar-
baris vocibus et nominibus ſuperius di
ctum eſt, quarū dialecti (aiunt aliqui)
nomina ex ipſa rerum natura habent
deprompta, atq; ideo preces ſacras effi
caciores eſſe putant homines, ſi nomi-
nibus barbaris conſtēt. At ſi donemus
barbaricas eſſe linguas omnes præter
Græcam linguam et Latinam, tamen
Hebra-

Hebraica lingua, qua totum humanæ salutis negotium comprehenditur, vt omnium prima & antiquißima, sola pura est, & rebus nomina ex earum natura deprompta emphaticoterōs imposuit, hic Adamo à rubicunda terra nomen impositum est, & inde Latinis homo ab humo dicitur. Ideo Christus Ihesus veritatis dum struere voluit aßertionem suis discipulis Amen dicere voluit, & hoc nomen צְבָאוֹת tantùm pluraliter, nomini diuino attribuitur, & nunquam singulariter, eo quòd Domino Deo militent Angeli, Deum glorificando, & ministrando Ecclesiæ Dei, deinde Sol, Luna luce, calore, & influentia: tertiò filij Dei contra carnem, peccatum, mundum, Diabolum, Zebaoth, dicūtur propter quod mysterium putat Hieronymus eam

eam vocem in aliam linguam non esse transferendam.

DE MAGO DAEMONIaco qui per Dæmonis præstigias aliquid operatur & effectũ producit quem Hebręi vocant Micaseph.

CAPVT VIII.

EXodi caput octauũ satis declarat, quãtas præstigias per Magos incãtationibus suis præstare poterit Dæmon, & quâm nihil poßint Magi præstare vbi præsens digitus & manifesta potentia Dei virtutem suam exerere conabitur. Nam ipsi Magi fatebãtur in pediculorũ productione, ex pcussu pulueris terræ, per virgam Aaron, (vt paraphrastes Chaldaicus habet) eã plagam

plagam fuisse à facie Domini, hoc est, à virtute diuina, & non ab arte Magica, has præstigias puniturus certè Dominus est. Nam cùm sit Græcis placitum ἀδραστείας, hoc est, Iouis & necessitatis filiæ, Iudicis inquam, & vindicis constitutæ, quæ in summo loco consistebat, prouidebatq́, ne elaberetur aliquis malefactor & pœnas declinaret, tres fuisse asseclas ποινὴν quæ leuia puniret, δίκην quæ acerbiora, & ἐρίννυν quæ grauiora, cùm hoc genus fallaciæ non minimum damnum adferat populo Dei, & ad idolomaniam moueat insanum vulgus, vindictam & Dei iram certo certius patietur, & spiritu oris illius confundetur. Et quod ad vocem Mecaseph attinet, eam ait Gasparus Peucerus, & Magos et incantatores denotare, cognatæ enim sunt (vt ait) artes Magia et incãtationes, et vtræque

que

que etiam alibi iu ſacris literis vocantur Melaheſim, à verbo lahas, id eſt, ſuſurrauit, quòd occulto murmure, & recitatione certorum verborum, velut per ſuſurrum, vel cũ obuerſantibus ſibi aliqua ſpecie colloquebantur Dæmonibus, vel exequutionem flagitabant, conſummationemq́ue operum quæ intendebant, hæc illa liber quidam cui nomen eſt Elogia doctorum virorum ſcribit Cornelio Agrippæ ad multos annos Dæmonem ſub forma nigri canis dediſſe reſponſa & illius perpetuũ fuiſſe comitem, & indiuiduum ſodalẽ, cui tamen alios non vulgariter doctos viros diſſentire video. Sed hæc Dæmonum opera certò fuiſſe geſta Dominicus Cyllenius Græcus apertè declarat: pugnãtibus Locris Aquila ab acie nũquam receſsit, eosq́ue tamdiu circum uolauit, quoad vincerent. In cornibus

quoque

quoque duo iuuenes diuerſo à cæteris armorum habitu eximia magnitudine, albis equis, & coccineis paludamentis pugnare viſi ſunt, nec vltra apparuerunt quàm pugnatum eſt: & Caſtorem & Pollucem Romanis copijs apparuiſſe etiam legimus: hæc & huius generis plura Dæmones Magorum opera vtcunque ſufficere ſolent, huius etiam nefariæ artis ope adiuta venefica Licia detrahit è ſtamine, quæ in maleficijs efficaciam habere creduntur, ſeptenis nodis alligata, ſic vt ad ſingulos nodos, viduam aliquam nominet, quæ Licia fila remedio eſſe exiſtimantur morbis inguinum. His *contrarij ſunt exorciſtæ, qui miraculorum dono pollentes, inuocato Chriſti nomine Diabolos eijciunt: nam* ἐξορκίζειν *eſt interpoſito iureiurãdo et Dei authoritate præcipere et cõiurare. Cro-*

merus

meres in Lithuanorũ annalibus Tataros in bella prodeũtes affirmat Dæmonũ ope mira aduersarijs suis in oculos et faciem obijcere. Olaus item magnus Gothicam gentem super eisdem accusat. Sic solet author et princeps tenebrarum sese conuertere in Angelum lucis, et in Dæmonium meridianum, cùm animabns intentet periculum, et non minus negotium faceßat quàm sagitta volãs in die: Paulus in priore ad Theßalonicenses, partitur hominis animum in tres partes, in summam ac Deo proximam quam vocat spiritum, in imam qua trahimur ad turpia quam appellat corpus, in animam mediam qua diligimus parentes: vt omnes has animi partes inficerẽt Valentinus et Marcion, vocabula ex Magia notoria huc traxerunt: qualia sunt, Barbelon, Armagil, Lensibora, Sator arepo tenet

net opera rotas & similia, quibus adhibita fide solida, præter rationem Magi præstigijs Dæmonum vsi mira & obstupenda operantur. Talibus portentis infamabatur locus de quo Apocalypsis 16. arma Geden, hoc est, astutia excidij, ad quem fraude Dæmonum adducebantur Reges & Principes vt excidio perirent, huius augurijs imo hydræ potius nefarijs artibus grauiter vulneratur pura & sancta religio quæ propriè & timorem Dei cum animi trepidatione & cum reuerentia coniunctum habet, & εὐδοκία hoc est, propensa animi voluntas, & gratuita Dei cum hominibus reconciliatio pessundatur, & τὸ γράμμα hoc est, tabula & obligationis instrumentum (vt vocant) vltro datur Dæmonibus. Ad hunc modum πανουργία & ad malè agendum solertia quædam, longo vsu,

et tractandis rebus communibus quæsita, calliditas dicta Latinis impostoris, qui ab initio protoplastum decepit, etiam sæculum hoc nostrum dementat. Hieronymus in Esaiæ sexagesimum quintum caput, ait impudentes Persarum Magos discipulos in medijs adytis Christianorum post tot elapsos annos inueni, qui Basilicas declinarent, & in sepulchris latitantes habitare gauderent, & hodie abditus locus quæritur per deuia per triuia vbi conscriptis circulis sub nocte intempesta per sacrificulos cum libellis tenebrarum, huius malignæ fraudis negotium peragatur, & κυριακὸν quod non aliud est, quàm Ecclesia Dei, vertitur in speluncam latronum, imo principalis potentia mentis & animi, cuius iustum obiectum Deus est, in perpetuam & horren-

rendam trahitur dubitationẽ de Deo, dum ad hunc modum per ſuos cultores ludit Dæmon, hinc Idolamaniis, inde Epicureiſmo et operam impiam: ſed de Micaſeph hæc hactenus.

DE IIS QVI CONTEMplatione partium cœli diuinant & cantu atque volatu auium de futuris decernunt, cuius generis hominem Hebręi vocant Hober.

CAPVT IX.

ASTrologi qui ex aſtrolabij cuiuſdam plani directione iudicant, aut per aſtrolabia correcta (dũ ſtellas & partes cœli contemplantur præter rationem futura pollicentur) ſunt, in quos leges aniamduertere debeant.

quoniam malam φαντάσιαν, hoc est, falsi persuasionē et impulsionem credētibus et credulis inducūt, et dum necessario prædicāt euentura, Deo adimūt potestatē dirigendi suas creaturas. Nā diuinatio doctis est, alicuius rei affirmatio, quæ neque ex causis, neque ex verisimilibus signis est collecta. Et quoniam Mathematices vsitata κατάχρησις est, vocantur etiam Mathematici qui prohibitas diuinationes exercent: Auguria item quantumuis interdum licita, dum causas habeant naturales, vt dū de cantu gallorum discernimus tempora, cùm naturalibus causis non nitantur legum cēsuræ subiacent. Et quamuis in lege Moysi omnes causæ qualescunque fuerant, ad seculares Magistratus pertinebant, propterea quòd non habebant Magistratus Ecclesiasticos, quia tribus Leui tantùm

ora-

orabat, & sacrificabat, non exercebat iudicia, hodie ad Iudices spirituales pertinet de talibus suam ferre sententiã, et huiuscemodi ab erroribus suis reuocare. Nam quæ per incantationẽ, & per proiectas fabas, aut numero pares aut impares fit electio, tam prohibetur de iure, quàm quæ necessitatis causa fit sortitio in hereditatis diuisione, legitimè admittitur & recipitur. At huc insaniæ deuẽtum est, quòd hanc mouere Camerinam spirituales venantur, vel hoc Dauidico dicto moniti: Noli æmulari in malignantibus, quo tanquam pulcherrima parænesi damnat diuinus spiritus illud quod potissimum trahit in flagitia, nempe fœdum exemplum, quod aput ipsi præbemus alijs, aut inconsulto à peccãtibus, recipimus vel quòd ipsi tãtis delirijs suum calculũ addant, vel quôd ignorãtia

ſua tanquam negotio perambulante in tenebris lubentes cæcutire velint. Nam dum ſcrutantur machinam illam cœleſtem, in cuius ratione peruestiganda, etiam cum ſæpe excruciantur Philoſophi, quæ arguit incompræhenſibilem auctoris intelligentiam, in errores ſeſe ſacrificuli præcipitant, & ſuis vanitatibus palpum obtrudunt vulgo. Sed impij cùm ſpinæ ſint, non proficient tamen in raamum, hoc eſt, ad deſtinatam animo malitiam explendam nõ peruenient. Nam dum tabulam ſphericam vnciatim decuſſam ad aſſem cœli (vt aiunt) formant, non alicuius rei certam veritatem, ſed meras ſuas coniecturas docendi tantùm gratia inuentas, nonnuquam præter rationem iactitant, & Geometrices demonſtrationes ſcientificas & irrefragabiles quas vocant γραμμικὰς

ἀνάγκας

αἰνάκας, tam non ſapiunt et non intelligunt, quàm qui minimè. ij ſunt qui eruditiſsimam de aſtris Philioſophiam, quam veteres Magiā vocabant erroribus et mēdacijs ſuis contaminãt. Tales tam ſibi dementia ſua placent, vt Vrania videatur illis aſtra, ſicut Vlyſsi nauigaturo ventosō nes (dicitur Aeolus) in vtrem contruſos, in manum dediſse vt illis pro ſuo arbitrio vtantur. At iam de augurio plura dicturos operæprecium ſequetur, ſi vel antiquiſsimos poetas homines certè Philoſophos & rerum naturalium amantiſsimos qui ſe in bicipiti Pernaſſo ſomniaſſe dicere auſi ſunt, hac ſentina commaculatos dixerint. Nam Parnaſsi vox à voce Hebraica Nahas deducitur, quæ vox augurium ſignificat, à voce Parai hiatus, & nahas, id eſt, hiatus diuinationis:

hober quoq; Hecraicè חָבֵר non tantū augur est, et oscines aut præpetes indicans, sed coniurator qui incantationibus animalia coniurat, & reptilia venenata, aut res alias vt adsint simul, Deuteronomij decimooctauo, Psalmo quinquagesimooctauo, hinc aspis dicitur obturare aurem suam vt non audiat vocem incantantium, de Ceuan imagine stellæ Saturni, pro qua ῥέμφαν in actibus legitur, oscitantia scribarū similitudine K & R deceptorum rimphā scribant pro כִּיּוּן, parum dicimus, sed multorum detestatam superstitionem alijs pensiculandam relinquimus, & de hober hæc sufficiant.

DE IIS QVI SEPTEM planetis quos Hebræi Mazoleth vocant, honorem tribuunt.

CAPVT X.

PErsuasum fuit multis ijsque præstantissimis Rabinis omnem fortunam, atque adeò fatum ipsum non aliunde quàm à planetis pendere, vt nouiter nuptæ dabatur ānulus cum hac inscriptione מַזָּל טוֹב *Mazaltob bona fortuna, bonus planeta, causam pro effectu ponentes. Alij item imperitia linguæ Hebraicæ ducti hoc nominis Mazoleth duodecim Zodiaci circuli signis attribuebant, Assem Zodiaci integrum sic vocantes, nam duodenariæ signiferi partes et Zodia, propter cōfirmationes* ἀστερισμῶν *qui in zodiaco notati sunt, illis animātibus (vt aiūt)*

in prædicendo aliquid certi significãt, quorũ effigiem gerunt, et proprietatẽ reddunt illi animanti familiarem. At cum sint hæc vniuersalia agentia Physica, quorũ actiones in priuatos & singulares, sunt fortuiti euẽtus: non sunt tales cum timore & reuerentia obseruãdæ, vt quas humana diligentia impedire poterit, iuxta eum qui dixit sapiẽs dominabitur astris, et iuxta Agathonem Græcũ qui dixit, artẽ fortunã adiuuare, & fortunã artem. Cuius rei prouidẽtia verisimile est Iaphet filium Noæ natu maiorem primũ apud Assyrios Astrologum Græcis vocatũ fuisse Prometheum. De origine vocis Mazoleth sententiam ferre liceat ex 4. Reg. 23. cap. quæ vox errantes propriè significat, vnde erronũ et planetarũ nomina recepta sunt, vt Ioannes Isaac Leuita Germanus testatur. Rabbi

bi Abē Ezra in cōmentario ſuo in Decalogum, de planetis ſic habet, dicunt experti ſapientes quòd Saturnus & Mercurius ſint ſtellæ nociuæ et maiores dixerunt, quòd conceſſam habeant facultatem in quartis noctibus incipiendo à die Solis, & Sabbatinis noctibus: non autem per ſingulos hebdomadæ dies, noctem continuando diei, quibus dominium habeant iſti duo nociui, præterquam diem iſtum Sabbati, vt ſcias prorſus indignum eſſe, vt homo occupetur in eo rebus mundanis, ſed potius in ſolo timore Domini permaneat: hæc ille. Et dum ſupra, mandata diligentius excutit, ait, hoc dictum non facies tibi ſculptile, dictum fuiſſe proter adorantes Reginam cœli, hoc eſt, machinam cœli, cuius quadraginta octo figuræ ſunt, quia putabant quòd à ſuperiobus poterant dimittere

re virtutẽ aliquam ad hæc inferiora, à qua opinione characteras & imagines in horis electis compositas, suam efficaciam habere credunt, de sidere rempham quam alij etiam sidus & stellam Veneris interpretantur, dictum est superius, Iudæi non capiebant cibum diebus illis quibus ieiunabant, nisi prius viderant Hesperum exortum, naturali parti Astrologiæ omnis doctorum turba suum iustum honorem tribuit. At iudicijs non habentibus Physicam rationem nemo sapiens non detrahit, quoniam à Iudæis profectã insaniam plusquàm magni faciunt, & deliria Iudæorum tanquam oracula pro veris suscipiunt, qui audent asserere lunam quam splendoris expertem confitẽtur omnes cũ ipso sole æquali lumine à Deo iam olim creatã, sed cũ de sole apud Dominũ contumeliose esset locuta,

locuta, ea pœna affectã esse, vt nisi solis beneficio luceret nunquã. Ex astrorũ et planetarũ superstitiosa & curiosa obseruatione Idololatriã primùm irrepsisse credibile est, & pluribus etiam aliquantisper persuasum, quanuis aliorum iudicijs magis sit verisimile ex sanguine & maiorum nimio amore atque admiratione fluxisse bona ex parte idolomaniam, quoniam Esaiæ trigesimooctauo legitur, Senacherim πατράρχον quẽdam, id est, patriarchã vel patronum adorasse. De mensis planetarum hîc aut minium aut nihil dicendum arbitramur: & de characteribus tantundem, quos impia fanaticorum hominum sedulitas deformauit, & quos propter ignorantiam elementorum linguæ Syriacæ, veterum figurarum in libro de occulta Philosophia, tenui tantùm vestigio, ex Ioannis Tor

resij

sij Hispani, & Bellisarij Petrucij Bibliothecis Magicis, furto subducta reliquit Cornelius Agrippa. Verum addamus quòd scriptura sacra honestißima appellatione fixas stellas (quæ velut in statione sua perpetuò manēt & eādem ad se inuicem, & hæc inferiora distantiam retineant, atque aliæ post alias ordine certo, sole perpetuo tanquā duce progrediente, supra horizonte producantur, & cum quinque planetis solis & lunæ efficaciā, & influēdi in hac inferiora vim, nunc augeant, nunc minuāt, & variè omnimodò intēdant, sedent, acuant, aut obtundant corporum humores & qualitates ex quibus constamus) pro sibi diuinitus attributo, velut in acie, loco, militiæ cœlestis, in genere indito nomine, ornet, nō est huc tamen rapienda hæc virtutū et influentiæ auctoritas vt in superstitionem

nem vertatur. Orionē nouit Iob quem Hebræi Kesel vocāt, nouit et Amos, nouit Iob & Kima, hoc est Pleiades nouit Mazoleth, sed citra superstitionē. Quapropter hæc pauca nouisse sufficiat de Mazoleth.

DE NECROMANTIA quid sit propriè apud Hebræos.

CAPVT XI.

N*Ecromantiam hinc dictam esse volunt, quòd animæ mortuorum non euocentur absque sanguine, vel appositione alicuius partis corporis sui relictæ, eò quòd animæ cognitis medijs, per quæ quondam corporibus suis coniungebantur, per similes vapores, liquores, nidoresq; facile alliciuntur, atque hinc in euocationibus vmbrarū, fumigant cum sanguine recenti, cum oßibus mortuorum & carne, &*

Νεκρο-

Νεκρομάντεις non à mortuis ipsis, sed à Dæmonibus illorum habitu vestitis responsa accipiebant, quibus & confines erant σκιομάντειαι vmbrarum euocatores: huc referri debeat historia euocati Samuelis per Pythonissam in Eidor: huc Magi adumbratio qui Iuliano Apostatæ suam operam condixisse dicitur euocatis malis spiritibus qui ad signum crucis disparuerunt. Et quòd Magi diuinorum nominum appellatione, mira prodigia efficere videantur, id fit Cacodæmonis præstigijs qui in ea superstitione homines retinere cupit, id quòd manifestè apparet Actuum decimonono, vbi ipse Satan non mouetur infidelibus exorcistis, quibus respondet, Iesum cognosco, et Paulum scio, vos autem qui estis, virginibus item & immaculatis apparet Dæmones euocati, non quòd ipsos ament,

ment, sed potius vt euocantes eludant & decipiant. Theodorus Beza in acta Apostolorum opinatur verisimile esse, vocabulũ Elymas syriacê id ipsum esse, quòd Lucas interpretatur ὁ μαγος *& ita vocatũ esse à Cyprijs Syrijs vicinis Bariesum: per antonomasiam, vt cum dicimus* τὸν ἀπόστολον, *Paulum intelligimus. Ita vt Elymas sit Dei consiliarius, ab* אל *&* יעץ *id est consiliarius. Nam informandis proprijs nominibus sæpe* צ *cũ* ס *mutatur. Hebræi etiam per Siruph, hoc est, literarum reuolutionem, hùc suam operam condicunt, qua:* מרבים *maria significat,* יסבס*: mare excelsum, & per Decem numerationes (quæ sunt Hebraicè corona, sapientia, intelligentia, clementia, fortitudo, ornatus, triumphus, cõfeßio laudis, fundamentũ, et regnum) mira pollicentur, et ex decimo quarto*

 capite

capite Exodi, ſeptuaginta intelligentiarum nomina ad hoc propoſitum inueſtigant, apponendo cuiuis dictioni aliquod receptum & vſitatũ Dei Nomen. Huius infamis artis myſteria principaliter in Hebraica lingua latent, ſecundariè in lingua Syriaca, quòd ant eexilium pauci linguam Syriacam, omnes Hebræam tenebant, id quod etiam ſic liquet, dũ Rabſaces hebraico ſermone multa contumeliarum & conuiciorum plauſtra, ex muris vrbis Lachis, audiente populo, in Deum Hieroſolymitanorum & Ezechiam Regem diceret, tres Ezechiæ legati, principis orationis Rabſacem rogauerunt, vt Syriacè, non Hebraicè loqueretur, ne populus exaudiret. Neq; mirum eſt dæmones & vmbras ſic euocatos facilè comparere quando in aere circumuolitent, & verſentur.

Quod

Quod eis dominium tribuit Paulus, cũ Diabolũ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος vocat, hoc eſt, principem poteſtatis aeræ, cui aſsentit Areta Cæſariæ & Capadociæ Epiſcopus in Apocalipſin, aer inquit, infernus dictus eſt: propterea quòd figuram nullam habeat, ob ſubſtantiæ raritatẽ, & ignis ᾅδης quia quoſcunq; obſorbuerit, εἰς αἰδίαν ἀφάνιαν, hoc eſt, in æternum interitũ conijciat. Hoc nomen יְהֹוָה quod à Samaritis Meniama, ab Hebræis aieth vocatur, ideo olim non commodè aperiebatur Patriarchis, quoniam ſeparabat Deum vnum & verum ab Idolis, cum etiam tunc Dæmones, Dij & domini à ſuis cultoribus vocarẽtur, quare vt Ieſu nomen dæmonibus terribile eſt. Solebat enim laminæ aureæ inſcribi, quæ vitta capitis, fronti ſũmi põtificis

alligabatur, de quo ſic dicunt Cabaliſtæ, Deus pater miſericordiarũ אהיה ſigillat per אמת eſſentiam, per veritatem, in cuius virtute ex corde inuocatus dominus omnibus promiſsis ſuis fidem indubiam præſtat, et quæ promiſſa ſunt, facit eſſe veritates. De ſtudioſe inuentis vocabulis, partim dictũ eſt ſuperiùs, nam vt Hieruſalem nomen non ex Græca & Hebraica compoſitum ab ἱερὸς, *et ſalem, quaſi ſacra Ciuitas, ſed ſtudioſè facta eſt literarum mutatio, vt quæ prius vocabatur Iebus Salem, dicta ſit Hieruſalem, ſic & hic multa contingunt. Præterea cũ ſit ſcriptura ſacra data opera dicta Cabala, quia diuinitùs recepta, nõ authoritate hominũ, Cabalæ tamen altera tantum pars, quæ dicitur Cabala de Mercaba (quæ rurſus diuiditur in duas ſpecies de quibus ſupra) huic*

propoſito

proposito seruit. Apostolorũ actus probare videntur ante Christum passum & non ita diù postea, mirum in modũ Necromanticorum floruisse contagiũ, quoniam per mortem Seruatoris diminutum est de principis huius Mundi potestate nõnihil. Etenîm Magdalene Christũ qui iam resurrexit salutauit Rabboni, idest, mi Domine. Rabbon enim Syriacè significat Dominũ, nõ quemlibet: sed qui αὐτοκράτωρ est, et merum habet imperium, at ante resurrectionẽ vocabatur: Rabbi, id est, Magister, cui per impositionem manuum Seniorum tantùm potestas facta est cognoscendi causas mulctatitias, qualem Græci κύριον vocant: Nam si gubernationis aut regiminis potestas cuiquã cõcredita fuerit is Syriacè dicitur Mara, græcè autem δεσπότης. Ad hunc modum habet vsus linguæ Syria-

cæ et linguæ Christianæ antiquissimus & aliorum animis cædit titulum hunc Rabijs fuisse attributum qui in Babylonicis Academijs magisterium consequebantur: Rabbi autem ijs qui in regione Israel, per impositionem manuum, sapientes essent declarati, titulũ Rabboni peculiarẽ fuisse sapientibus domus Dauid. Quæ ad hanc artem spectant sacra pentacula maiestatis diuinæ ex Apocalipsi describi volunt. Alrumna item veteribus Gothis Maga vel Saga erat, quæ ex sanguine humano vel extis inspectis captiuorũ, quos ipsa gladio occidisset, quam item Hellerumnam vocabant, hoc est, secretò cum inferis & dæmonibus colloquentem, vnde et herba Mandragora hellerumna dicta est. Et quæ ad hanc artẽ spectant, dei nomina maximè sunt

יְהֹוָה

יְהֹוָה quo potestas patris filij & spiritus sancti, cabalisticè declaratur, אֶהְיֶה quo vocabulo vsus est Dei filius antiquam carnem de virgine sumeret, & אֲדֹנָי quo filius Dei sustentator, & columna Ecclesiæ suæ declaratus est, de cæremonijs quæ sæpiùs, et ex natura sua, maiorum rerum sunt representatio hic dicere sic visum est: probitas sine ritibus esse potest, at ritus sine probitate minimè. Quapropter ritus qui hùc trahuntur cum minimè secum probitatem decant impij planè sunt. Necromanticæ quæ sciscitabatur defunctos tempestate Mosis inuentæ, de qua scripsit etiam homerus, ritus hic erat vt ex sephrebicarim, hoc est, libro articulorum demonstrari poßit. Vir & Mulier pariter adibant cadauer alicuius nuper defuncti,

altero ſtãte ad pedes eius, altero ad ca-
put, tenentibus thuribulum, recitanti-
busq; voces magicos, et incenſantibus,
interim muliere conſpiciente animam
defuncti, & viro percuntante: defun-
ctus de ijs quæ proximè impendẽt, eos
certiores reddebat. Aſtruunt ſi Dæ-
mones integris (quoniam animas re-
trahere & producere cum vult Dia-
bolus nequit: Iuſtorum enim animæ in
manu Dei ſunt, impiorum relegantur
in Infernum) et expreſſis mortuorum
corporibus conſpiciantur, νεκρομάντειας
dici, ſi tenues, obſcuras et euanidas ſi-
bi circũfunderẽt vmbras, σκιομάντειας
nominari. Cum igitur animæ ſemel diſ
iunctæ à corporibus & collocatæ in
definitas ſedes, reuocatæ non redeant
falſò perſuaſum eſt Ethnicis reuoca-
tas redire animas & apparitiones a-
nimarum

nimarum post mortem, etiam nostra papistica persuasæ ætate, anilia cōmenta sunt, ad stabiliendum purgatoriū, & ad Missas trigintarias pro defunctis celebrandas, vt eo ludibrio impius Clerus regnum papisticum perpetuum faceret, et miserum populum comparatis vanis indulgentijs emungeret pecunia. Earum figurarū inquit Peucerus, quas Natura & δημιουργὸς Naturæ Deus molitur et rebus affingit, nulla vis est neq; ἐνέργεια, atq; igitur multò minus manu fabrifacti chara-cteres agent aliquid, & præterea impium est & falsum, quod sacra verba ea vi pollere cōminiscantur, vt suis notata literis, solis literarū figuris præstent ea quibus sit opus, aut chartis illita, vel de collo suspensa, vel superliminio imposita, vel subtus limen in terram defossa.

DE EO QVOD DIcitur Iynx cui respondet Hebræorum vox Ieduni caput XII.

Video rem istam controuerti inter doctos an sit ἐπωδὸς cum quo per pacta cum Diabolo conuenit & per incantationes, idem cum Hebræorum Ieduni, cui respondet vox Iynx, qua quascumque illecrebras & parasceuas ad incantandum idoneas & accomodatas frequentiùs intelligunt, siue ad amorem comparandum siue contra. Ii qui huic Camerinæ nomina dederunt, priuatos cultus habent à praua phantasia inductos, quibus cum probabilitate quadam sermonis simpliciores facilè falluntur fraudi se totos

totos mancipant: hic habeatur adyta hoc est occulta, quæ non licet subire prophanis, & ab hac prauitate alienis. Orpheus Thracibus suis orgia Deorum tradidisse dicitur, vnde θρησκεῖαν dictam volunt, omnem mali & Idolorum cultum in vicio positum cuius vsus in hunc vsum creberrimè recipitur, hic à luce ad tenebras, à Christi religione ad Idoli δεισιδαιμονίαν, *ab Euangelij claritate per libros tenebrarum, ad Dæmoniorum noctem descenditur. Et quoniam infirmitas humana Deum nudum in sua maiestate comprehendere non potest, cogitationes nostræ in hac mentis imbecillitate Deo pueriliter oculos, aures, brachia & pedes appinxerunt & attribuerunt, ex Propheticis dictis sumpta occasione, qua se nostræ*

nostræ infirmitati accõmodat spiritus sanctus et hic haud aliter, qa cœcitati nostræ impostoris fraudis nõ satis innotescunt, non solum dæmonibus sua membra & Idola fingimus, sed alios opinamur: esse εὐdæmones alios cacodæmones, & malorum omnium au-ctori bonum vtcumq; attribuimus, vt magis fallat, qui semper fallere conatur. Verum vt Deus non est ex naturalibus potiùs rationibus deprehendẽdus quàm ex verbo suo: ita Diabolus ex coniectura nostra per læsam conscientiam, de bonorum munere prædicandus non est, qui per verbi Dei testimonium semper vt lædat, ab initio humano generi tetendit insidias. Moses tanquã imperator cœli et terræ, nunc aquas in sanguinem, nunc pulverem terræ in Ciniphes, nunc cinerem fornacis in vlcera cõmutauit, ita Dæmon

imperator

imperator potestatis aereæ disiectas causas faciliùs congregans, hic pro serenitate pluuias et tonitrua concitat, alibi lucem in tenebras cõmutat, aliâs pro amore iniquæ Mammõæ vbi nihil ante fuerat, Crœsi diuitias in thesauris ostentat. Et cum sit Deus vitæ & essẽtiæ mirus amator :est ille interitus & mortis mirus desiderator. Et vt hominis interitum magis sitire videatur, non ad omnem lucernam aut ardentem facem custoditas & in tenebris abscõditas diuitias, ex taurino sæbo, aut ouino, bouillòue compositam: sed ex humana adipe & pinguedine, reserat et producit. Olim olim est Angerona dicta coli ore sigillato, quòd summopere cauebatur, ne nomina prima Ciuitatũ scirentur, ne nomine proprio euocaretur genius, & hic qui thesauris præsident non facilè nominibus

omnibus annuũt incantati, ſed priuata ſua nomina habent, quibus petita concedunt, vt loci putatiuus dæmon ignotior ſit, & per rei difficultatem fallat magis. In hac arte fuère in primis non minùs inſignes quàm periculoſi, ex Chaldeæ finibus ad Iudaiſmũ: ex Iudaiſmo ad Alcaroniſmũ, ex gẽtiliſmo ad Chriſtianiſmum accedentes, qui vt veritatem magis cum tempore faſtidirent, ſuperſtitionem omnem vnicè, colebant et maximè quos Turci etiam hodiè odioſo vocabulo Iogur vocãt, à quibus edocti Chriſtiani Ioglere fortè tales etiam vocitaſſe videbuntur. Et ſicut olim ſuperſtitioſis etiam voluminibus Numæ ac aliorum ſuus honos habitus eſt, ſic eſt ſteganographiæ cuius libros ſcripſit Tritemius abbas etiam hodiè ſtupenda & immanis

nis auiditas, Hierophilax et Aeditius in priori seculo, indusia sanctorum, sandalia, calceos, sudariola mucco sordentia imperito popello expostulanda vix precibus & nũmo innitatus praebuit at hic: angues & serpẽtes, clanculum enutriũtur, & mortuorum fumigantur ossa, latumiarum parantur vnguenta, ex puerorum pinguedine, & aconito, ex vespertilionis sãguine & solano somnifero, cum commestione fabarum, vt exquisita somnia obscuriora fiant, & pro desiderato proposito de multuosa & phantastica, per substratas ouinas pelles quibus incubare oportet, quò corpora recipiendis spiritibus fiant paratiora, & vmbris & manibus sua iusta moles persoluatur, video placere multis Caeremonias quibus Christiani in Baptismis vtũtur quoniam

quoniã exigitur subinde nomen Baptizandi dictantur solennia verba, imprimitur nota Crucis abiuratur hostis Christi Diabolus, à veterum militum ritu fluxisse. At quis hic dubitat à veteratore malorũ emanasse omnia, & ex luciferi calatho fuisse deprompta, in quibus incantatur dæmõ & excantatur Deus, & dum parantur cruces, qui crucem Christi habet inuisam, vt eludat magis non nisi rotunda forma qua perfectio designatur et vestibus albis designantibus vitæ puritatẽ, libris consecratis, crebra lotione, selecto thymiamate, accersita innocentia, & affectato ieiunio, & alijs multis præparationibus et ritibus, per mensem integrum aut dies fortè quadraginta, cũ altarib. et thysiasterijs etiam accõmodis, cum gladio sancto, & diademate diù inuitatus, sub

ſub deſiderata perſona & apta forma vt exorciſtæ votis ſeruiat non comparet. Et magis tamen confœderatis per præmiſſa vnguenta, & cætera ad ſua maleficia parabilia, in deteſtando venereo congreſſu maris & fœminæ, pro nutu fit incubus aut ſuccubus, & velut alter Protheus quamlibet formam induit. Nam vbi deeſt fiducia Chriſti Ieſu, ibi vltrò paraſiticam perſonam ſubminiſtrat ſuis etiam vltrò, vt in Turcia & Barbaria dictis hodiè regionibus eſt compertiſſimum. hinc eſt quòd ſenior Senatus & conſeſſus per Vlpianū, immò potiùs per Canoniſtas & cæteros iuriſperitos, voluerit appellare huius artis libros, iure bono, prohibitæ lectionis libros. At quod ad Ieduni Hebræorum attinet ſic aiunt. ירעדניס eſſe ariolos, qui poſito oſſe animalis in os ſuum quid diui-

nant, quod postea à se ipso loquitur. Et ἴυγγες *magorũ vocabãt natiuas et suas adhibitas vnicuiq; rei illecebras Magicas, in quam Epagogas per rerũ Sympathiã, quas vocant inductiones, quæ facilè comparantur per quatuor Magiæ asseclas, Philosophiam, Medicinã, Astronomiã, & Opticen siue artem perspectiuam.*

DE BELZEBVB DEO Accoronitarũ, et curis Dæmoniorum Princeps dicatur.

CAPVT XIII.

PRincipem rei alicuius dicimus, aut eum qui rei dedit exordia, à vetustate scilicet, aut eũ qui ad rem perficiendam aliquã precipuè appetitur, quem Hebræi aut facti aut negotij caput vsitatè appellare solent: sic Ezechias relicto Deo vero Israelis, ad Belzebub

bub Accoroniticū pro sanitate recuperanda mittit, quoniam is communitate & diuturnitate temporis illusione praua & spe falsa, præ cæteris omnibus omnium gentium dæmonibus, populum delyrum illuserat, & dementauerat, in eo, si quis suprà vulgarem opinionem, & communē vulgi sensum quid egisset facinus & miraculum putatiuum fecisse putabatur, sic in Belzebub principe Dæmoniorum dictus est Iesus eiecisse Dæmonia. Sic insensatum vulgus fama falsi citiùs duci solet quàm vero. Et quamuis hîc locum habeat illud commune dictum, eum qui populari innititur auræ, domum suam in luto extruere, tamen pro religione firmanda, aliquid est per famam maximè commendari vulgo, vt experta satis experientia ad multos vsque annos euidenter docuit, nam

quo ſama ducit ſequuntur omnes, quo verò fides ducit ſequuntur pauci. Dum igitur Cyrenaicus Achor ſic domaret Muſcas, palmam cæteris facilè præripuit. facilis fuit olim apud Romanos Apotheoſis quæ fiebat ad hũc modum: pyra in tabernaculi forma, auro, robore, ſignis & tabulis exornata conſtruebatur: aquila cum omnium Deorum aggeſtu in ſummo culmine locata, in quam pyram Senatus, Equeſter ordo, & triumphales viri, cũ carminibus et nhymis, lectũ ornatum purpura, et effigie eius, quem deificare volebant deportabant, vbi aquila euolante propter ignem & fumum, omnes, corporis mole exuſta, animam euolaſſe clamabant, atque in poſterum deificato corpore, in cœleſtium numero Deorum conſilia poſſidere, & Deum indigitem habendum:

Sic

Sic procliue fuit, ſub ſpecie alicuius boni olim Dei nomen adipiſci, ſic flumina, fontes, & qualeſcunque illuſtriores fama heroes facilè Deorum nomen comparabãt, ſi quid boni aut vtilitatis reipublicæ et patriæ adferebãt, vt de Poetarum celebratis Dijs planè eluceſcit. φοῖβον vocabant gentes illum mendacem futurorum denunctiatorem Pytheum, Phæbum etiam ſeptuaginta interpretes exiſtimarunt fuiſſe Gad, hoc eſt, ſtellam Iouis & fortunam. Idolum etiam Adonis Ezechielis octauo פמידן dicitur. Pheor etiam Idolum Moabitarum, hoc eſt Priapes, colebatur in ocio carnis, Ioſuæ viceſimo ſecundo. Nec in minore veneratione fuit Aſcroth Deá Zidoneorum, veneris multimammiæ Simulachrum. quid de lilith attinet dicere, hoc eſt de lamia & ſtrige, de qua Eſaiæ trice-

ſimo quarto. Hæc Idola pro varia gentis cæcitate, & propter ignorantiam de Deo vero. Ceres item et Rhea à neſcientibus vocis originē gentibus, quòd Sibboleth ſignificet Hebræis aut culmum aut Calamum frumenti, aut fluxum, ſeu decurſum aquarum, pro Dea non Romanis tantùm ſed cæteris habita eſt. Pluto etiam cæcus ille Deus, propterea quòd opes præcipuè auri et argenti in terræ viſceribus recondantur, dis dici cœpit, & non infimæ Claſsis inter gentilium Deos fuit. Quare hic libet memminiſſe duplicis ſpeciei, Ob & Pythonis, quarum vna erat, inter cuius fæmora aſcendebat & ſedebat mortuus, vel inter axillas eius loquebatur admodum ſubmiſſa voce, perinde ac ſi ex inferioribus terræ prodiret, altera qua cranium mortui conſulebatur, & ab eo reſpon-

responsum dicebatur. In summa quoniam בעל apud Hæbreos declarat eũ, in cuius potestate sunt homines, vt est mancipium, in potestate domini. vxor in potestate Mariti: inde factum est, vt Belzebub pro Idolo acciperetur cui, Idolatræ omnes sese principaliter man cipabant, & pro tutelari Numine præcæteris habebant.

DE VR CHALDAEOrum in quo Abraham deceptus est, Cap. XIIII.

IGnis apud Persas maximè, & Chaldæos, maxima fuit in reuerentia. Fuit item apud Romanos Vesta quã Græci ἑστίαν vocabant: Hebræi autem Eschia, ignem scilicet DEI, in honore habuère præcipuo, qui semel extinctus sic reparabatur.

Vas æneum pellucidum, triũ angulorum ad Solis iubar exponebatur,

 detentũ

detentum eousque donec radiorum repercussu vibratuq; & collectione, aucto calore, aridus fomes, ex aduerso collocatus, ignem inde conciperet. Serapis item Ægyptiorum ex cultu primo Ignis suam originẽ traxisse videbitur, quoniam Seraphim flammeum aliquid significat, à Seraph verbo, præterquàm quòd Isidis nomen ab Esch id est, lucido igne etiam factum videri poterit. Persæ suum perpetuũ quem colebant ignem, Orimasda vocabant, pro Orimhesed id est, igne sancto vel luce diuina composita voce. Aiunt Serapis atque Osyridis cultum à Iosepho & famulis in Aegyptum translatis boues sacrificantibus, fuisse indictum, quòd igne e cœlo consumerentur sacrificia. Verùm vtcunq; sese res habuit, facile fuit Abrahamũ in Vr Chaldæorum, falli & labi, quãdoquidem

doquidem per vrim, hoc est, per luces, de quibus Exodi vicesimo octauo, voluit Deus reuelare consilium & voluntatem suam, quid esset faciendum. Sic quando in pectore sacerdotis lapides fulgorem emittebant & radiebant, sacerdos de Dei voluntate certior factus est: Sathan multas ob causas lumē in superstitionem ideo rapi voluit, propter primi luminis odium. Quare patrum sanctio, non tantum ad fugandos Dæmones in sacris Christianorum esse voluit lumen: sed etiam in memoriam primi & originalis luminis, adeo vt non ineptè in nostris templis, accensis claro die luminibus, cum pretioso etiam rerum apparatu, cernere licet, quia Christus pontificatum nostrum, & verum sacerdotium secundū ordinem Melchizedech, secum transtulit in cœlos, vbi templum quoque & san-

cta sanctorum extructa sunt cum supernaturalibus luminibus, ita vt materialibus & naturalibns luminibus, nos commonefieri oportet, quo animos tollamus in cœlos, iuxta veterem ritũ, quomodo Sacrifici docẽt, his verbis in sacris cõmuniter vsitatis. SVRSVM CORDA. Sic igne potissimùm naturæ nostræ elemento ad deceptionem humani generis abuti voluit tentator inferus, qui & ea de causa Salomonem forte instigauit vt in Gehennon, qui etiam locus Tophet vocabatur, templũ poneret Idolo Moloch, propter cuius impia sacrificia in quibus infantes cremati sunt. translatum nomen gehennæ per Seruatorem humani generis Christum, ad inferos, & infernalem ignem, qui dicitur ignis gehennæ, Iob. 17. Nec minus aquæ elemento abutitur, in qua Magnetis ope ferulaceum

& Cerum mouere puerulum in phiola, obseruantibus videre datur putantibus Dæmonem esse, qui digito per circumscriptum Alphabetum de dubijs responsa præbeat. Sic cera nauicula amplo in Cratere aquæ pleno rimis agitat, adeo vt Hydromantiæ speciem insimulent impostores. Cum ergò credentium ille omnium Pater Chaldæus esset Idolatra, & Mitræ persici, id est Solis, atq; Vestæ cultor in Vr, et tandem ex paganismo ad veram viui Dei latriã conuerteretur, non scripto Dei verbo, sed mera Dei loquentis atque vocantis voce. Is ethnicis veris Abrahæ filijs planè symbolum dedit et typũ, vt ad æternũ lumen conuerterentur, sunt qui vano & superstitiosa, aut potius detestabili Magico ritu (vti faber scribit se nouisse) luminibus extinctis, à sacris altaribus vultibus auersis, se tur-

turpiter pulueribus volutantes, Psalmũ immurmurant centensimũ octauum, execrandi & deuouendi studio, homines alioquin pessimi & de medio tollendi. In sũma sub ignis specie multas concinnat fraudes Dæmon. Erat in Sicilia ingens statua, quæ in loco notissimo ab extrema hominũ memoria intacta permanserat, in qua literis vetustissimis insculptum erat, Calendis Maijs habebo caput areũ. Quibus verbis eò vanitatis excesserant alij, vt in die Calendarum statuæ caput terebrarent, vbi nihil præter solùm marmor inueniebant, & risui materim vulgo dederant. Vnus tandem antiquitatẽ statuæ, simul & artificem contemplatus, cogitãs in re tam seria aliquid tamẽ latere, scripturam acutiori examinat ingenio, & die Calendarũ redeunte, animo atq; oculis intentus or-

tum

um Solis operiēs, locū vbi caput statuæ, primis radijs vmbram iaceret, diligēter annotatū consignauit, & illic postea clam ex cōmodo suffodiens, magnū auri pondus reperit. Præterea ritus Persicus sic habebat. Persæ ignem certis diebus festis candido impositū equo tanquā Numen circūducebant, cū pompa maxima: sequebatur Equū Rex Persicus, hunc Regē, Proceres & maxima populi multitudo comitabatur. Atque de ור hæc hactenus, & אור tamen apud Orpheū φάνης dictus, Sol est & genitor noctis & diei.

AN SIBYLLA DE QVA Virgilius Aeneidos sexto fānatica erat, vel de Gallorum Cybeles genere, qui corybantes dicebantur.

CAPVT XV.

ECce quantas habet Dæmon astutias. Dũ conatur subuertere consilium inscrutabile Dei per Sibyllinam doctrinã quæ apex est disciplinæ Aegyptiacæ, à Babylonica turri, seu à Syriæ principio Romam vsque delatam, et per Acrostichidem ostendere Regis adorandi nomen, & aduentum docere: ita vt per Kibel vnam & eandem ab initio patre religionem intelligeremus, & de sanctissimis & vetustissimis doctrinæ custodibus ac propagatoribus per Sibillæ nomen admoneremur, vt Sibylla dicta Elissa ex El & iascha hoc est, Deus est, & delphica Sibylla Hierophile nominata declaratur, per hanc tamen Dei volũtatem fatidicas & Idolatras omnino Mulieres posteritatem tortuosus Serpens ille intelligere voluit. Et cũ sit resolutũ nomen Sibyllæ, σιὸς βυλη, hoc est consilium

consilium Dei & sacra receptio, non scriptis sed doctrina & prædicatione imò afflatu diuino nõnunquam tradita vt in sanctis Dei Prophetis, vt illius auctoritatẽ vtcunq; extenuaret calũniator Dei & hominis, tantopere homines dementauit vt duodecim tantũ mulieribus fatidicis illius omnẽ molem & auctoritatem alligaret, quia mulieres ex natura sua potissimũ sunt hygrocæphale, & sæpius numine corripiãtur quàm viri. Præterea quæ DEO sunt impossibilia, & ea quæ DEI omnipotentia facere non potest, vtpote vt tria sint quatuor : vt Ignis sit Aqua: vt præterita non sint præterita: vt corpus humanum simul sit in multis locis: vt homo sit perfectus & integer : absque intellectu & ratione, aut ut triangulus sit figura quadrata, cum leges Naturæ ita constitutæ

sint

ſint, vt ſi violenter, contradictoria ſtatim pugna oriatur fatidicis tamē et cirritis Dæmoneq; raptis & agitatis, cũ ampliore poteſtate concedunt. Et cum ſint hic æquè impoſsibilia & ἰσοδύναμα, duo corpora ſimul in eodem loco eſſe, & vnum idemque corpus humanum per multa loca diffundi: Dæmonibus tamen ita fauent, vt quorum potentiæ talia non derogant. Et Magiam, artem ſedulò Naturæ famulantem & miniſtram, quæ cuius cognationi ſi quid fortè defuerit, per vapores, per numeros & qualitates opportunis illud miniſtrat temporibus, adeo vt Natura res naturales pariat, ars autem præparet in præſtigias per fraudes conuertunt. Sic deliris & inſenſatis ſacrificulis Dæmonis ſuppaſitaſtri ope adiutis, cordis manifeſtationē tribuũt, et vt ſacræ ſcripturæ, et viris

viris à Deo electis, suam faciant iniuriam, quoniam Helizeus absens longissimè cognouit quid Giezi cũ Naaman egerit, quarto Regum quinto, hinc & talibus tantisque Rabulis de cogitatis etiam longè absentium dare responsa facultatẽ asscribunt. Vnde vrinæ non visæ iudiciũ manasse videbitur, et dolus quo longè absentiũ actiones & colloquia graphicè describuntur: aues solo clamore vocis ad manus inuitantur. Sic Archimandrita & animarum in populo curator institutus, per huiuscemodi illecebras, fraudem facit vocationi suæ, & pro Deo dæmonio ministerium parat & satagit. Ij sunt vulpes Samsonis quæ caudis ad caudas cũ face media colligatis, hac illac discurrũt, & stantes segetes incendũt, florẽtesq; vineas dißipant, ex quorũ vnica hydra, mille erumpunt Echiduæ.

Et quod dæmonibus mortuorũ euocatis (qualiter fecisse dicitur Phitonissa in Eidor) docẽdum est, tales iure bono mortuorũ vmbras vocamus, quoniã sicut ũbra sequitur ex sua natura corpꝰ, illoq; plerunque apparet esse maior, cũ prorsus nihil sit nisi priuatio luminis, & res omniũ vanissima: sic et ij manes nõ sunt aut mortuorũ animæ: sed dæmones planè & mortuorũ vmbræ atq; illusiones. Actuarius græcus auctor de Vrinis scripturus, habitationẽ virtutis naturalis diffusæ per totũ corpus vrbi cõparat, cuius virtutis omnes actiões, vrbanũ vocat exercitiũ: concoctiones leges & ordines, quæ secundũ rationẽ fiũt: incõcoctiones, mediocres legũ trãsgressiones, ex quibus immodicis infertur seditio, ex magis auctis Ciuitas euertitur. Fiat et hic veræ vrbis nostræ et religionis Christianæ expensa ratio,

fidei

(fidei inquam) in quam hi iaculatores sua spicula dirigunt: num putandum est, si huius sentinæ vapores & nidores magis augeantur, iacturam fidei Christianæ mox sequuturam? immò certè: nam cum imaginatiõe corrupta rem omnem transigant, cui tantùm inest erroris & vesaniæ, vt quæcunque naturæ concessa non sunt, vt efficiantur, ipsa sibi ea liberè prorsus fingat, quid futurum arbitramur, si tantæ insaniæ liberiores remittantur habenæ? Modus ergo vt tanto errori imponatur, est necessũ: nam vt mel muscæ, cadauera lupi: sic prædã sequitur horũ fanaticorũ turba, & vbi fides recta imbecillior est aut certè nulla, ibi altas agere radices nititur. Lunatici vocantur Matthæi decimo septimo ij, qui certis Lunæ temporibus commitiali morbo Lycanthropia,

Cymanthropia, et qui ea Melancholiæ morbo laborant quæ Græcis Medicis θηριώδης *id est, fera & immanis dicitur, cuius symptomatibus agitatæ huius generis mulieres, per aera sese volitare arbitrantur, & ad phantasiam conceptam è vestigio, vt Sulphur ignem: aut Naptha flammam rapiunt seruitorem Dæmonem, harum opera malè audit Oraculum, quod vocabulum est veluti Idolorum superstitione contaminatum. Quare cum verus homo morte corporis non intereat, sed distrahatur anima à molestissimo carcere in beatam requiem: à tanta felicitate, ad expertam miseriam animas mortuorum vocari & reuerti non est credibile. Errori igitur recepto resisti oportet, nam error cui non resistitur approbatur. Hic enim error multã habet coniunctã* πιθανολογίαν *de qua*

Paulus ad Collossenses secundo: & probabilitatem sermonis qua ineptiores & imperitiores faciliùs fallat, ac decipiat. Vincula coniurationis habent triplicia, quorum primum sunt res naturales: secundum sunt mysteria religionis per Sacramenta & miracula: tertium sunt diuina nomina & sacra signacula, quibus medijs alliciunt & inuitant Dæmones familiares quos folletos vocant. In quibus omnibus superstitio plurimum potest, per translationē alicuius ritus Sacramentalis, ad id quod ligare, vel impedire intendimus, quales sunt ritus Baptismi & excommunicationis, sepulturæ item, & exequiarum. Nam igneus siue æthereus dæmon, ad contemplationē: aerius, ad negotia: aqueus, ad voluptates: excitat & erigit, & suus cuiq; est perfectus: A talibus folletis vt aiunt πρόγνωσιν

futurorũ petunt in hanc vtilitatẽ: vt præbeat occasionẽ exercẽdæ fidei & inuocationis, cũ magis fiduciam in dæmones pariat. Dæmones item per se loquentes valde sunt laconici, vt Pythones: tamen in corporibus humanis loquentes ambigui sunt & nugaces, inter quos orientales & occidentales optimi dicuntur, qui non nisi vi ad operationẽ mali cogũtur, & apparent in pulcherrima forma: septentrionales & meridionales contra, qui tamen in diebus quibus Christus crucifixus ac resurrexit, nullo studio vaticinari poterunt nec præsente viro dei, vt Magi (qui diuinorũ nominũ appellatione mira prodigia efficere solebant, id quod fit Cacodæmonis prestigijs qui in ea superstitione homines retinere cupit) declarabant, quando Sathan ipse, Actorum decimonono, nõ mouebatur respondẽs

infi-

infidelibus exorcistis: Iesum cognosco, & Paulum scio; Vos autem qui estis? Sic falsæ superstitiones quæ olim suos habebãt Apollines, tripodes, delphos, sedes, et mystas, Reges assectatores, nitentẽs cõsuetudini, vincẽtes vetustate, pungnãtes numero & multitudine, sacerdotũ ac regũ authoritate fulcitæ, adueniente Christo silebant: qa in Euangelio alius lydius lapis est, ad quẽ veritas doctrinæ ac sinceritas expẽdi debeat, nimirũ Iesus, quem dæmones formidant. Re necromantica sub Mose religio vera miris modis contaminabatur: ante Abrahamum per Astrologiæ abusum: Nam Abrahã Iudaicæ gentis antiquissimus gente Chaldæus & Tharepatre Astronomo & Idolatra natus erat teste Philone de nobilitate, ex his qui in Mathematicis disciplinis versantur, q stellas, et hanc Cœli

mundiq; vniuersitatem Deos putant, à quibus siue bonū siue malū, vnicuiq; dicunt euenire, vt qui nullam causam esse arbitrentur, extra ea quæ sensu possunt percipi, Hæc Astrologia omniū superstitionū mater impyssima prohibetur, teste Augustino Steucho Deuteronomij decimo octauo, prohibentur item Chiromantia, Geomantia, Auguriū, Polycymantia capromātia, et Magia quæ diabolos sciscitatur, tandem et Necromantia quæ sciscitatur defunctos. Qui de Sibylla etiā hanc sententiam subinfert: Balaham filijs Israel fuit Propheta eo modo quo & Mercurius Trismegistus apud Aegyptios, & Sibyllæ apud alias nationes, qui tametsi pleraq; vera cecinerint, Idolatræ tamen & dæmonum cultores fuerunt. Simon magus quoq; se Iouem dicens & Selenem meretricem suā Mi-

neruam

neruam, vtriusq; statuas proponebat discipulis adorandas, quas & Romæ veluti Deorũ simulachra publica autoritate statuit. Erasmus in Hieronymũ aduersus Ruffinum. Sibyllæ apud Romanos magno in præcio fuerunt, nam quoties portenta aliqua in aere apparuerunt: toties Romanorum Senatus Liuio teste, decem viros ad libros Sibyllæ ire iussit, & Alexander Alesius adfert hanc causam cur mulieres magis deditæ sint Idolomaniæ & superstitionẽ magis defendant: quod prima impietas infidelitatis & idolatriæ à muliere est profecta. In summa ideo vocabant primã Sibyllã Sambethem quod nihil aliud sonat quã Sem & Iaphet, quòd Nohe cõtinua seriè à mundi initio doctrinã de Messia, de Deo et gratuita receptione generis humani, duobus præcipuè filijs Sem et Iaphet cõmẽ

dauit, quos sacrorũ custodes & antisti tes in sua posteritate constituerat iam Cibeles, Ceres et postea Rhea dicta est quoniã sibboleth culmus est & frumẽ ti calamus, huius sacerdotes Corybantes fuerãt, Sibyllas fæminas esse Græcorũ inuenit vanitas, quorũ dementiæ respondent illi qui Nazilographon Sibyllæ Erithreæ asserunt esse scripturam Imperialem. De superstitiosis Sibyllæ voluminibus vide Erasmum.

EPILOGVS SIVE ἀνακεφαλαίωσις totius Magię.

CAPVT XVI.

BArdos inuentione Carminum & Musicæ apud Celtas inclitos fecisse, & druydas Gallis à drou, fideles dictos, quibus tãquam Sacerdotibus &

sapien-

sapientibus in subterraneo gymnasio Magiam edoctis in Hispaniæ salamãtica fides à vulgo adhibebatur, sagos fuisse primos Pontifices Thuscos & sacros expiatores, hellerumnas siue alrũnas, ex sanguine humano, vel extis inspectis captiuorum, quos ipsæ gladijs occidissent, secreto cũ dæmonibus & inferis colloquutas fuisse et Armenis Nabã Sagã etiã fuisse video placere doctis. Præterea Solomonẽ quendam modũ exorcizandi inuenisse, quo Dæmones adiurati ex obsessis corporibus pellebantur, & eundem Magiæ naturalis per spiritum Dei multa nouisse, neq; inscitè ea fuisse vsum 3. Regum tertio, iudicantem duas illas mulieres, qua & deprehendebat, verã viui pueri matrem, vbi oppresso altero infante, vtraq; suum esse contenderet eum, qui viuebat. Idolatras quoque astrologos

gos ſtatuiſſe Idola in terris, virtutibus quibuſdã cœleſtibus, quibus dũ honorẽ habebant in terris, putabant ſe rem facere gratã ijs quos dicebant in cœlis, et ex Geoticorũ anagyri profluxiſſe libros multos tenebrarum, Magos etiã fuiſſe viros naturæ & ſacrarum Hyſtoriarum & Prophetiarum peritiſſimos, quos ſtella non caſu illucens: neque ex materia phyſica ordine naturæ inflammata exardens: ſed accenſa diuinitus ad natiuitatem filij Dei duxit, & ex pentagone Antiochi triplici cõſtãte triãgulo cui9 margine extremi ſanitatẽ exprimerẽt, et ὑγιεῖαν Aeſculapij filiam, magno in nomine fluxiſſe pentacula (vt corruptè vocant) in tartarorum extremo agmine vexillum inſignè olim etiã fuiſſe pictura X Græci Elementi in cuius cuſpide imago erat tetra et nigraq; capitis humani barbati,

barbati, quod cum signifer vehementiùs quateret fumũ atque nebulã densissimã & fœtidissimam exhalaret, Saulem etiam reiectum à Domino & planè impium in corde præsidio veneficæ Samuelem Prophetam exuscitasse à mortuis, hoc est, personam quãdã voce et facie referrentem Samuelem, (cũ tamen voluntas Dei non sit discẽda ã mortuis. Deutero. 18.) Iulianum imperialia sceptra desiderantem, per vniuersã hellada discurrisse, vates quæsiuisse, qui responsa quærerẽt, et consulerent. an ad summũ Imperium perueniret, & inuenisse tandem virum, qui illi desiderata se dicere fatebatur: qui eum perducens ad quendam locum Idolorum, & introducens in adytum, seductores Dæmones euocauit. Quibus solenniter apparentibus terrore compulsum Iulianum, in fronte sua crucis formasse

formasse signaculũ. Tunc Dæmones trophæi dominici figuram respiciẽtes, & suæ recordatos deuictionis, repentè disparuisse, et Iulianum à Mago inculpatum, & terrorem significaße, et de crucis dixisse se obstupuisse virtute, eo quòd videntes hoc signum Dæmones euanuissent. Hæc omnia planè loquuntur Historiæ. Carris præterea idem Iulianus mulierem mortuam à capillis appensam habuit, extensas habentẽ manus, cuius vterum aperuerat, vt Persarum victoriam in iecore eius respiceret. In Antiochia plurimas arcas in palatio humanis capitibus plenas, & innumera in puteis demersa corpora mortuorum. Hic videre licet peccati & mortis auctorem, semper mortem & sanguinem, & per spectra multis fraudem nectere. Verum quæri potest cur minus hodie appareant

pareant ſpectra & ſetebi vt vocant, hac ſcilicet de cauſa, quia fides ſolida viuaciores iam egit radices, & prædicatione verbi Dei in Chriſto & per Chriſtum. Hic diſparuerunt: quod alibi, vbi Idolatria turpis viget, & de vero verbo contemptus & ludibrium, non ita contingit, ad cuius rei affirmationem ex Itinerario ambitus Orbis Marci Antonij pagaſottæ. Hinc hiſtoriam hùc aſcribere libuit: Dum Magellanus orbem eſſet circumnauigaturus, agens in America ad quinquageſimum ferè gradum, ſex propè Menſes familiariter, barbarus Gygas ab ipſo captus ſetelorum, hoc eſt, ſpectrorum, & Dæmonum horrendam effigiem, cum verbis non poſſet, ſignis & pictura aperuit hac ratione & occaſione: Cum auram commodiorem expectarent, ſatagebant Magellani comites,

comites, vt illi Gyganti principia religionis nostræ instillarent. Itaque cum signo crucis more nostrorum se signare aggrederetur, horrenda voce & horrida clamauit setibos, signisq; vt potuit explicauit, insultasse illi Dæmonem, & necaturum eum, si pergeret eo signo vti. Ideo nunquam, donec longe ab Insula extremum exhalauit spiritum, voluit iterum signum repetere: familiaritate verò tam diuturni temporis viuens ad octo Menses, aperuit nostris dæmonum naturam, & infestationem quoque modo, moriente quodam, adesset magna saltantiũ turba. apud Indos Cisgangenses inquit Postellus dæmonum cultores, cum extremum agunt homines spiritum, si desit tetri spectri forma, consuetudo docuit Medicos, sacrifices, & hierophantas, dæmonis figura, laruis, vt teterrima

possunt

possunt conficta, ægros animam agentes inuisere. Verum apud nos Sathanæ phantasmata, quæ per silentiũ noctis apparere vidẽtur, aut ignes fatui sunt, aut propria carent figura vana spectra, quæ ex metu nostro imaginẽ accipiunt & obambulant: et quamuis tortuosus ille Serpens interrogatus obliquè nonnunquam respondeat, vt quocunq; modo rei alea ciciderit, euentus tamen sequi videatur, vt cum Apollini consulenti Locro redditũ est oraculum, vrbem inibi capesserit habitandam, vbi liquido Cane morderetur, adeò vt in crure tandem à Cynosbato vellicatus oppidũ cõdiderit, et tribus conditionibus alligatus tantũ steterit, quousq; libuerit, & quoad cõduxerit operã, & quamdiu deũ permissurũ intellexerit, qui terrã agri damasceni, vbi plasmatus dicitur Adam, quæ

Argilla quidem rubea est flexilis in modũ ceræ, quæq́; per Camelos in magna quantitate in Aegyptum, Aethiopiam, Indiã & alia loca deportatur, quòd abutuntur ea in varias superstitiones, pro esca in abusum rapi voluit, quique sedeo conscium fingit cogitationũ, cum Deus dicatur scrutator cordium, vt homo in cõtemplanda potentia diuina titubet & vacillet, & quia (ad nos quidem) veritati res est damnosissima mendacium specie veritatis tectum, adde quòd etiam contrariæ virtutes audiẽtes illa vel illa nomina, adsint & adhibeant famulatum, & dent operã in hoc, ad quod vocari se, ex illo vel illo nomine senserint, officij sui rem quodam modo ac Ministerij, cui semetipsos mancipauerint dependentes, quia dæmonibus naturaliter insunt, subtilitas naturæ, experientia tempo-

temporum, reuelatio superiorum spiri-
tuum, furor naturalis, amens concu-
piscentia, phantasia proterua, super-
bia, inuidia, ira, præterea cũ tres ma-
gnæ sint sub Deo potestates, Natura,
dæmon, & animus, adeo vt dæmon na
turale quid acturus, per causas natu-
rales id agat, & dæmones euocentur
per dæmones, non vi carminum, aut
suffitus, quia tamẽ diabolus in quo ex-
tincta est synderesis, semper infernum
suum secum portat, formidat vel ina-
nes minas, veluti si dicas scissurum te
cœlum, vel occulta Isidis patefacturũ,
aut arcanum in Abysso reconditũ pa-
tefacturum aut dispersurum, membra
Osyridis, typhonẽ dispersurũ, aut quòd
sistes Barin, id est, Narim sacram,
quæ omnino esse non possunt, timet e-
nim arcana reuelari, aut perturbari
principatum, quo regit mundi partes.

Argilla quidem rubea est flexilis in modū ceræ, quæq; per Camelos in magna quantitate in Aegyptum, Aethiopiam, Indiā & alia loca deportatur, quòd abutuntur ea in varias superstitiones, pro esca in abusum rapì voluit, quique sedeo consciuim fingit cogitationū, cum Deus dicatur scrutator cordium, vt homo in cōtemplanda potentia diuina titubet & vacillet, & quia (ad nos quidem) veritati res est damnosissima mendacium specie veritatis tectum, adde quòd etiam contrariæ virtutes audiētes illa vel illa nomina, adsint & adhibeant famulatum, & dent operā in hoc, ad quod vocari se, ex illo vel illo nomine senserint, officij sui rem quodam modo ac Ministerij, cui semetipsos mancipauerint dependentes, quia dæmonibus naturaliter insunt, subtilitas naturæ, experientia

tempo-

temporum, reuelatio superiorum spirituum, furor naturalis, amens concupiscentia, phantasia proterua, superbia, inuidia, ira, præterea cū tres magnæ sint sub Deo potestates, Natura, dæmon, & animus, adeo vt dæmon naturale quid acturus, per causas naturales id agat, & dæmones euocentur per dæmones, non vi carminum, aut suffitus, quia tamē diabolus in quo extincta est synderesis, semper infernum suum secum portat, formidat vel inanes minas, veluti si dicas scissurum te cœlum, vel occulta Isidis patefacturū, aut arcanum in Abysso reconditū patefacturum aut dispersurum, membra Osyridis, typhonē dispersurū, aut quòd sistes Barin, id est, Narim sacram, quæ omnino esse non possunt, timet enim arcana reuelari, aut perturbari principatum, quo regit mundi partes.

At hic forte quæri potest quid sit incantatio Magica, quæ Platoni certè Oratio est, cui inest vis à deo, & à Philosophia ratio, qua audita, modulatè inuicem compurant animæ partes, moderantiæ amor ingeneratur, cuius definitio ad Magiam naturalem proximè accedit: verum Geotia, Theurgia, ἐπῳδῶν ad sepulchra edi consuescebant, & vt Magia est boni dæmonis aduocatio ad bonũ, ita Goetia est mali dæmonis ad malum, sæpius coniunctam habens superstitionem, sine qua ferè nihil & in cassum operatur, nam hac adiuta, vis materialis & seperata potentia per atram Bilem Imaginationi mancipato animo, & mundorum spirituum conceptaculo facilè adest, & quamuis diabolus dicatur huius mundi princeps, & rector tanebrarum harum, hoc est impiorum hominum, non quòd

quòd cœlo aut terræ imperet, habet tamen furoris sui præscriptũ à Deo modum: nam boni & pij surgunt tanquã leones ignem spirantes, diabolo formidulosi, & quamuis mulieres vt dictum est huic malo sint obnoxiores, Dei tamen opere factum est, vt Sexus qui maximè fuit condemnatus, primus bonorum contemplatione in resurrectione Christi perfrueretur. Armatura item & Panoplia Christianorũ contra dæmones, modo Baltheus veritas sit, innocẽtia & iustitia thorax, puri affectus nihil appetentes nisi cælestia, & cui, fides Scutum, galea vigilans animus, & verbum Dei gladius tutos satis reddit, Imo & eòusq; agũt dæmones quasq; permissurus est Deus, de qua 22. Marsilius ficinus libro Epistolarum decimo hanc scribit historiam. Aegyptius quidam Sacerdos,

Romam perueniēs, perq; amicū quendā Plotino subitò notus, cū exoptaret suam Romæ sapientiā ostentare, suasit Plotino vt secum accederet familiarem dæmonem (eo aduocante) protinus inspecturus. Cui facile Plotinus est obsequutus. Acta verò est in Isio dæmonis inuocatio. Solū namq; hunc locum Romæ purum ait Aegyptum inuenisse. Sed cùm in aspectum proprium ipse Dæmon accerseretur, pro dæmone Deus accesßit, qui sanè non esset in genere dæmonum. Sic ergo repentè Aegyptius exclamauit: Beatus es ó Plotine, qui habes pro dæmone Deum: neq; ex inferiori genere sis, ducem sortitus familiarē, atq; hinc de genijs meminisse oportuit, obtinent inquit Liuius Mētes Angelicæ suos affectus, indolescūt enim malis hominum, lætantur verò bonis Esaiæ 33. Luc. 15. & humori-

moribus (vt inquit ille) sese immiscent, & ad optima adiumento sunt, Sic Raphael se itineris comitem adduxit Tobiæ filio, In Samsonem irruit spiritus Domini, & dilacerauit leonem tanquam hædum Iudicum 14. In Saulem insilijt spiritus diuinus, & cum reliquis Prophetis vaticinatus est, 1. Reg. 10. & contrà mali genij ad malum, vt Saulem exagitauit spiritus nequam, commouitq́ mentem illius, atq; in Dauidis necem illum armauit. In Iob excitauit prole phantiasmi, & per artē humanam morbum incurabilem, Iob. 1.2. Sic Melancholicæ libenter sese insinuant, & vt Saulis sic & multorum insaniam exasperant. Et quamuis Ecnephias & vētus Typhonicus, ardentes faces, & ignitos globos eiaculentur, attritu & collisione Nubium naturaliter, mali genij tamen se tempe-

ſtatibus ingerunt, & fulmina atq; to-
nitrua exarcuunt, adeò vt illis adni-
tentibus, conuelli culmina videmus,
proſterni ſata, confici armenta, gre-
ges, & pecudes, & in ægrotis ἐνεργουμένοις, linguam quam non ſunt edocti,
modo diſertè, modo obſcurè & confu-
ſe loquuntur. Atq; hinc bonorum geni
orū opera vt ait prædictus ficinus pro-
digia in obitu principum ſæpius contin
gunt, quæ ſignificant excellentiſſimos
animos non extingui, non negligi, ſed
poſt obitum regnare cum ſuperis, &
virum admonent moribundū, ſuis in-
dicantia cæleſtem fauorem. Eſt enim
inquit ille perſonæ genius dæmon fa-
miliaris homini, quem Angelum cuſto
dem noſtri Theologi nominant. Eſt &
loci genius, dominus Ciuitatis regni
cuſtos, quem cognominant principatū,
ea de re Angerona colebatur ore ſigil
lato,

lato, quòd summopere cautum erat, ne nomina prima Ciuitatum scirentur, ne nomine proprio euocaretur Genius. Est & Chorus Numinum, in quorum numerum sortemq́ propter officij similitudinem, excellens animus, quasi ad stellam suam migraturus est, in eodem illic officio quasi collega futurus. Angelos scriptura ideo vocat administratores spiritus, quia non solum in vita custodiunt pios, eosque promißionibus consolãtur, verũ etiam in Agone mortis adsunt, piorum animos in regnum Dei portaturi, etiam post mortem custodituri, donec corpus resurgat ad vitam æternam. Et vnus angelus bonus multo prudẽtior & sapientior est quã vniuersi spiritus mali, quoniam speculum habent in quod inspiciunt faciem patris, & multò sunt quam mali spiritus potẽtiores, quoniam illi seruiunt

& astant cui nomē est omnipotens. At quoniam in hoc negotio mali dæmones adorari expetent, operæprecium est scire quod in veteri testamento angeli se permiserunt adorari Iosuæ quinto capite, in nouo testamento non item Apocalypseos decimonono, cuius ratio est quia tunc nō erat Deus homo. Nūc autem humana natura glorificata, angeli boni adorationem sustinere non possunt, quia eam in authore suo supra se eleuatam recognoscunt, mali autem contra. Cùm angelis bonis anima humana cælestium præmiorum auiditate flagrans, è fracto si posset humani corporis domicilio, et membris exonerata mortalibus, si quos viderit abire festinaret ad cœlum. Tales enim ex corde omnem continuo auferunt metum. Ita Cabriel cùm loqueretur cum Zacharia in templo, & angeli cum diui-

diuinum partum virginis pastoribus nunciarent, & qui dominici corporis agebant excubias, securis sementibus videntium ostendentes, ne metuerent imperabant, mali autem contra. De gaudio bonorum Angelorum, & de precibus vt videtur pro peccatoribus in terris patet locus Lucæ decimoquinto, vbi dicitur quod gaudiũ erit in cœlo super vno peccatore resipiscẽte, magis quàm super nonaginta iustis, qui non indigent pœnitentia, quod gaudium (vt inquit quidam) non contingit, sine præcedente notitia, id quod scribit Apostolus ad Ephesios tertio. Multiformem Dei sapientiam per Ecclesiam notam factam esse principatibus & potestatib. in cœlestibus. De nominibus Angelorum & dæmonum cum Cardano sic censemus. Neq; Deo neq; intelligentijs nomen vllum esse,
sed

ſed impoſitis nominibus ab imaginatione quam de his concipimus, vel poteſtatis, vel claritatis, tenebrarũ iræ aut ſuperbiæ ac dignitatis nos vti. Vnde Attalus cùm interrogaretur quòd nomen habet Deus, reſpondit qui plures ſunt nominibus diſcernuntur, qui vnus eſt non indiget nomine Euſebius lib. 5. cap. 3. Sic ἀλάστωρα, hoc eſt malum genium vocamus eum, cui incommodorum noſtrorum maximam partem acceptam ferimus, & per Apollinem Poetæ nihil aliud intelligebant, quàm Deum quem vniuerſalem vocat pythagoras, dictumq́ue vult quaſi ἀπλόν, id eſt ſimplicium, vel ἀπ' ἄλλων, id eſt, ab alijs ſequeſtratum, & multitudinis neſcium. Sic Palingenius dæmonibus & ſua loca & nomina coaptat, dæmoniorum (inquit) prauorum & Sarcothei regnum eſt, ibi vbi denſantur nubes,

bes, pluuiæq; creantur, & venti horri-
sono concursu fulgura gignunt, quorũ
regi Typhurgo nomen est in Orientali
parte, at in Occidentali est Aplestus,
ad boream Philoceus est, ad Austrum
Miastor. Primus est tumentium et su-
perborum diuitũ præses, secundus aua
rorum, tertius voluptuosorum & ve-
nereorum, quartus inuidorum. Primi
hoc est luciferi deturbationem de cœ-
lo homerus sub Ates deæ nomine ob-
scurasse videtur, Nam ille Atem id est
noxam deam facit, quæ noxas ac tur-
bas soleat immittere rebus mortaliũ,
atq; ipsam quidẽ acribus oculis ac præ-
uelocibus esse pedibus quam multo in-
teruallo consequuntur litæ deæ, quæ
quod Ate turbarit, sarcire moliantur.
Has & strabis esse oculis ait, & pe-
dibus claudis, illud nimirum innuens,
offensas esse citas reconciliationes esse
tar-

tardas. Iupiter imputat arte quòd à Iunone deceptus eßet, atque igitur illam capillis arreptam in terras præcipitem dedit, interdicens ne vnquam rediret in cœlitum contuberniū. Alij per γιγαντομαχίαν idem tacitè significasse volunt, & eius superbiam graphicè depinxisse qui ausus similem Regi componere sedem, non veritus summi regis nec fulminis ictus, paulatim carpens sublimia tecta tonantis, cum super impositū pyndo subuertit Olympum ira Iouis, tetramq; dedit sub tartara pestem, de quo vt de cæteris damnatis spiritibus, sic vulgo dicitur: Orcus habet manes, animabus corpora viuunt, spiritus in cœlis vmbræ per Busta vagantur. At dæmones qui pœnas exercent, in numero malorum habendos: alij Erymnyas dixerunt. Epimenides discipulus Pythagoræ cùm à qui-

quibusdam esset interficiendus, inuocatis Erymnibus & dijs vltoribus fecit, vt omnes interficerent sese. Olim dæmones commune erat vocabulũ deo ipsi, & angelis promiscuè omnibus, ob cognitionis excellentiam, iam ad malos contractum est, qui in scripturis שדים appellantur à nocendo & deuastando. Ita & Dæmon omnium scelerum princeps, & inuentor per excellentiam vocatur ὁ πονηρός. Et Christus ipse docuit nos precari, libera nos à malo, hoc est ab eo qui prauus & malignus est, huius potestatem Romani inquit Plutarchus diris, hoc est imprecationibus, & execrationibus admodum horrendis. & anteà inauditis, in quibus appellabantur dij quidã inauditi, & horrendi nomine, quas diras eam vim obtineri aiunt vt qui illis obnoxius fiat, grauißimas pœnas dare

cogatur, & de hoc intelligitur illud quòd Empusam Spectrum (aiunt) fuisse quoddam, quod ab Hecate soleat emitti. videndum miseris & calamitosis, quod subinde consueuit alijs atq; alijs formis exhibere sese, hinc strigis et lamiæ nomē Hebræis est לילית quæ quia volat nocte nomen illi inditū est à ליל quod nox est, & eadem furia vocatur, hic impius loca quæ fuerūt olim domicilia, & sedes, atq; doctrinæ cœlestis sanctißimæ patrū Scholæ, vt ait Peucerus manifestis conatibus in latibula impietatis, & mendaciorū conuertit, in oraculum Iouis hammonis, pro schola Cham & posterorū eius, in Oraculum Dodonæum in Epyro pro Ecclesia, & familia Dodanim nepotis Nohæ, & delectatus cædibus, tum vt imitaretur opus filij Dei, qui indutus humana natura sese litaturus erat

Deo

Deo patri, de arcano decreto diuinitatis pro peccatis generis humani, primum flagitasse mactationes hominum videtur. Hinc à populo Dei sanguine humano litatum esse constat, in quo aliquos filios filiasq; per ignem duxisse, in gratiam & cultum Idoli Moloch legimus, hinc & γοητείαν, hoc est mortuorum excitationem fluxisse ἀπὸ τῶν γοῶν, hoc est à luctibus sic nuncupatā qui ad sepulchra edi consuescebant, hinc & Theraphim imagines quæ futura annunciantes ad hunc modū fiebant inquit Elias Leuita, Mactabant hominem primogenitum, cuius caput torquendo præscindebāt, quod postea sale & Aromatibus condiebant, scribebantq; super laminam auream nomen spiritus mundi, qua supposita capiti eius ponebant illud in pariete, incendentes coram eo candelas, & ado-

rantes coram eo. Atq; cum huiusmodi locutus fuit Laban. Et minora facinora fratricelli Neapolitani designasse non videntur, de quibus Ioannes Genadius hanc scribit historiam & flebilem & abhominandam: Temporum Lodouici Bauari Imperatoris in contemptum relligionis Christianæ fratres Neapolitani dissidentibus Papis, flagitiosam quandã simul & turpissimam excogitabant sectam. Nam conuenientibus in antris locisq; abditis, quos in eam turpitudinem allexerant viris & fœminis, Sacerdotes qui inter ipsos habebantur, vt crimen honestate prætexerent, diuinas laudes Christiano more præcipiebant. Quibus intempesta nocte peractis, Sacerdos pro concione quædã præfatus, ad confirmandos in nephario errore animos, in eo maximè erat occupatus, colen-
dam

dam esse ante omnia charitatẽ, quam esse omnium virtutum caput, sacræ literæ testarentur, & hanc potissimũ inter homines autore Deo conciliari posse, si spiritu sancto, bini masculus & fœmina, Venereo complexu iungerentur. Cùm igitur quam quisq; oculis prænotaret, extinctis luminibus viciasset, tunc demũ peracta sacra censebantur, ij enim in publica professione docebant, non hoc esse Christi testamentum, Pacem meã do vobis, pacem meã relinquo vobis, sed τὸ crescite & multiplicamini, & replete terrã. Quo compressu si quæ concepisset, deportari ad se partum sacerdotes iubebant, qui solenni more, in loco sacrificijs dicato conuenientes, Infantulum subiecto igne, ad Cineris vsq; comburebãt, quos vrna exceptos, ceu rem sacram reponebant. Cumq; erat aliquis colle-

gio ſacerdotum coaptandus, illis cineribus cum vino epotis initiabatur. Quòd ſi pontificem eorum maximum mori contigiſſet, vt omnis abeſſet inuidia, & res non humano ſed diuino conſilio agi videretur, hic erat in demortui alterius ſubrogandi ſtatutus modus. Infantem illo flagitio conceptum, ad locum ſceleribus deſtinatū, iuſſa mater haud inuita deportabat, & vbi vulgo aſtante, ſacerdotes conſiderant, tam diu per cōprimentes manus in orbem tradebāt, donec miſerrimus infans pernecatur. Hæc geſta ſunt ſub Aegydio, Epiſcopo Romano apud Neapolim. Quod dæmones requirant ſacratas veſtes in ſua euocatione Lutheri fabula liquet in Poſtilla: Aedituus inquit à diabolo auri ab arena ſeparationem diſcere cupiens, promiſſum accepit à Sathana, circiter

horam

horam vndecimam ad se venturũ modo casula sacerdotali indueretur. Aedituus verso compasso & horologio diligenter obseruabat statam horam, ac circiter vndecimã casula induebat se. Adueniens Sathanas pulsabat fores, quo externatus Hierophylax. proiecta Casula quisnam adesset interrogabat, respondebat Diabolus illum Parochum vocare debere, ac Sacramentum cum illo aliquo ferre. Hierophylax abiecta Casula procurrebat, neminem tamen reperiens, idq́; iterum faciebat euocando hominem. Tertio adueniens Sathan, se Parochum summa cum indignatione præstolari confirmabat, vnde nulla facta mora veniret. Egressus itaque absq; veste iam sæpius dicta, cùm iam stata hora elapsa esset, videt primum esse Sathanam, quem festinantem domum rursus, vt

Casulam obseruaret, Diabolus nō seruans promissum, venit in hanc sententiam, ne abeas, tempus statum neglectum est, ac eo apprehenso collum eius fregit, ac proiecit. Ecce astutias, ecce fraudes circa sacras vestes vt eludat: Et quo pacto idem sese in angelum lucis transformare soleat, aliam habeto ex eodem historiam in libro de Missa priuata & vnctione sacra: Ego, inquit, in adolescentia mea audiui quandam historiam, quendam Concionatorem cùm iam deberet cōscendere suggestum, subita ægritudine correptum. Ibi superuenit quidam ignotus, & obtulit se pro ipso concionaturum. Arrepto autem libro parauit se ad concionem. Et cùm iam conscendisset suggestum, adeo eruditè, & piè, & patheticè dixit, vt animis omniū repente permotis, tota penè in lachrymas soluere-

tur

tur turba auditorum. In fine autem concionis, eiusmodi dicto clausit, vultis inquit scire quis sim? Ego sum Sathan, ideo tam cōcitatè & vehemēter apud vos de Euangelio peroraui, vt eo acrius accusare vos possim in extremo die in vestram damnationem. Nec mirum, nam per malos (inquit ille) accipimus bona & beneficia Christi. Nam cùm Iudas damnaretur, & descenderit in Infernum, non vnà abstulit apostolatum, sed loco Iudæ surrogatus est Matthias. Functiones enim perpetuo manent in Ecclesia, personæ subinde mutantur. Et Sacramenta suam habent efficaciam, quicunq; modo vocentur, dummodo ministrent secundū institutionem & verbum Christi. Vt si imponas sessorem, Ego, etiam nudum puerum, tamen Caballus perinde graditur, ac si Cæsar Imperator illi insideret.

ret. Solet etiam Dæ non in energumenis variè ludere, modo obsessos, modo ventriloquos, modo pectoriloquos faciens, imo sæpius omnia hæc in vna & eadem persona, vt de dæmone tradit Peucerus, qui in obsessa puella, sub summa cute muris figura varie discurrebat, mox recondens se in imum ventrem, et euanescẽs ex oculis, mox prosiliens rursus, et sub pectoris aut frontis thorosioribus partibus prorumpẽs, & vt ψυχαγώγος videatur, mortua corpora rursus animare videri vult, vt separatas animas redire, ritibus νεκυομαντῶν cõplures credãt. Sic inquit Peucerus, audiuimus Bononiæ fuisse Citharistriam virginem, charam multis propter artem, quam vita functam Magus quidam alligato ad alas fascino, ad eum modum Diabolo colludente, adornarat, vt cætus hominum, congressus

gressus publicos, & conuiuia frequentaret, caneret fidibus consueto more, nec à viuis differre videretur, & si palleret plus nimio. Incidit in hanc fortè alius quispiam magus, & animaduersa (diaboli motu) impostura. Cadauer inquit est ista, fascinumq; tulit, eo amoto, statim ipsa ad terram collapsa iacuit exanimis. Rogerus quoque iisdem in Cronicis Angliæ hanc etiam scribit historiā: In Insula quadam De Ysa fuit quædam puella, à cuius nomine Insula dicta est, quam quidā Miles dilexit, & illa noluit consentire illi quamdiu vixit, defuncta autem illa, Miles accessit, & concubuit cum illa, dicens quod cum viua ferre non potui, cùm mortua feci, & statim intrauit Sathan in eam, & ait, ecce genuisti in meum filium, & cùm natus fuerit, afferam eum ad te. Et post nouem men-

ses, cùm tempus pariendi instaret, peperit filium abortiuum, & portans eum ad Militem, ait: ecce filius tuus quem genuisti. Abscinde caput eius, et reserua tibi. Quandocunq; enim volueris inimicum tuum vincere, vel terram illius destruere, capitis abscissi vultus disco operiatur, et respiciat inimicum tuum, vel terram eius, & statim peribunt. Et cùm cessare volueris recooperiatur vultus, & cessabit tribulatio, & factũ est ita. Post multum verò temporis Miles ille duxit vxorem, quæ sæpius interrogauit eum, qua arte vel quo ingenio, ita ipse destruebat inimicos suos, sine armis & sine exercitu. Ille autem ei dicere noluit, sed increpauit eam vt taceret. Contigit ergo quadam die, dum Miles abesset, quòd illa accessit ad Archam, in qua sperabat secretum illud esse Domini

mini ſui, per quod ille ita operabatur. Ibiq; in Archa inuenit caput illud deteſtabile, & ſtatim abiens, proiecit illud in Gulfo Sataliæ. Hanc hiſtoriam huc aſcribere libuit, vt lector innoteſcat quam diligens ad perpetrata facinora ſit aſſecla dæmon, vt ex vna nece ſequantur cadauerũ myriades. Paulus Scalichius in ſua Encyclopædia, de vocibus & ſignaculis memoratiuis angelorum & ſpirituum hanc ſuam adfert rationem. Quales habent linguas noſtræ mentes inquit, tales habent linguas angeli. Et ſicut ſpiritus Domini linguis angelorũ loquuntur, ita ſpiritus humani auribus mentium auſcultant, Angelorum ergo voces Imagines ſunt, qui ſpirituali voce nominentur, & non clariore, nec ea neceſſitate ſibi nomina imponunt, quòd velint palam nominari, ſed ſignacula memoratiua

ratiua tradunt, quòd cupiunt à nobis recordari, ſic & nomen יְקנָק Deus nobis condonauit, non vt illo ſe vocemus, quod eſt ineffabile, adeo vt nobiſcum non ſit verum Dei nomen, ſed figura memorabilis duntaxat, & in philoſophiæ theſibus, Quælibet inquit virtus in Magia voce Dei formatur, & non ſignificatiuæ voces in Magia plus poſſunt quam ſignificatiuæ, & ſola Hebræa nomina, vel inde proximè deriuata, in magico opere virtutē habent, & characteres habēt communitatem ſuam ex radijs cœleſtium, ſecundum certum numerum, in ſe inuicem peculiari quadam proprietate coniectis, vt per appropriationem characterū operi Magico, appropriabitur numerus operi Cabaliſtico. Iam de modo extricandi lemures & malos dæmones, labracis exenterati corde, ſuper carbones

nes imposito Tobias extricauit omne genus lemurum, & malorum geniorum, & fugabat dæmonium. Moses diuinitus admonitus remedium adinuenit aduersus ignitorũ serpentum morsus, ænei anguis aspectu, & Than signaculum fuit pestilentiosis à mortifero contagio liberandis, haud secus ac sumpto Bezoartico Alexicaco Ezechielis nono, & Christus credentibus in se dedit curare multos χειροδέσια, quam noluit negligi Paulus in Timotheo. Petrus Pomponatius de incantatione scribit Galgerandũ Medicum tempestate sua celeberrimum in Vrbe sua Mantua, Vxorem cuiusdam Francisci Magreti sutoris dæmonio ex atra bile laborantem, & loquentem secundum diuersa idiomata curasse perfectè euacuatione atræ bilis, quæ curatio per helleborismum suas causas physi-

cas

cas habet, Nam lunatici vt ait Cœlius Rhodiginus eorum intelligantur nomine qui dicuntur ἐνεργούμενοι, hoc est obsessi, velut in eos agat μήνυ, hoc est luna, in quibus per atram bilem imaginationi mancipatus animus, facile immundorum spirituum fit conceptaculum, & dæmoniacam virtutem nanciscitur, quam Eusebius Paredrum dici affirmat, alij assessorem. Dæmoniacos præterea veteres vocabãt à nimia capitis humectatione, Cerebrique humorũ exuberantia hygrocephalos, inde à nostris quoq; maioribus lymphationis nomen ductum est, vt vicio hoc affecti vocentur Lymphatici etiã pro Nymphatici, quod genus morbi lycaones & lycanthropos facit, cynanthropos & melancholicos feros & immanes. Et exorcistæ inquit idem qui spiritus per Orationes sanctorũ & aspersione

sione aquæ benedictæ fugare profitentur, primo euacuant sic laborantes ab atra bile. Et Elisæus quærenti ipsum quarto Regũ capite tertio prophetare non potuit, nisi manu imposita Psalterio. At quòd hæc cura aspersione aquæ benedictæ & sanctorum oratione superstitionem coniunctã habere videatur, videre operæprecium est qualiter phantasia agentis ad operationem interim conducat. Alphonsus Virnesius aduersus Lutheri dogmata sic habet: Phantasmatũ agitatio, organicas Cerebri potentias exercens extenuat, et fatigat, ex quarum potentiarum varietate quæ corporeæ sunt, & ad carnis pertinent portionem, opinionũ solet varietas exoriri. Et non raro deprehensum est euenire, quòd affectus ipse peregrinis dogmatibus semel addictus, vsq; adeo in cæteras animi poten-

tentias tyrannidem exerceat, vt eas pro se cogat etiam indicare, & intellectum quasi refragrantium cogitationum improbitate obruere. Nam Quintilianus inquit, id quod Iudices fuisse volunt, esse facile est credere. Et sicut amantes de forma iudicare non possunt, quia sensum oculorum premit amor. Quapropter si hoc experimentum de lunatico dæmoniaco siue Epileptico, quod Io. Anglicus ex Constantino, Gualterio, Bernardo Gyberto traxisse se asserit, Vigoris aliquid habeat, superstitioni id attribuatur. Si patrem et matrem habeat æger, ducant eum ad Ecclesiam, facto à parentibus ieiunio trium dierum, & à patiente, si sit tantæ ætatis, quòd sit compos sui, & confiteantur, Deinde vadant die Veneris, in ieiunio quatuor temporum, et audiant Missam de die, et similiter in die

die ſabbati, die dominica ſequenti. Sacerdos bonus religioſus legat ſuper caput patientis in Eccleſia Euangelium quod legitur tempore Septembri, tempore vindemiarum poſt feſtum ſanctæ Crucis, in diebus quatuor temporum, tunc & ſcribat illud idem deuotè, & portet circa collum, & curatur. Et eſt Euangelium vbi dicitur hoc genus dæmonij, nõ eijcitur niſi in ieiunio & oratione. Experimentum ad probandum vtrum cadens ſit lunaticus vel Epilepticus ſic habet. dicatur in aure infecti recede dæmon vel exi, quia Effimolei tibi præcipiunt. Si ſit lunaticus vel dæmoniacus, efficitur ſtatim quaſi mortuus prope vnam horam, & eo ſurgente interroga eum, & de quacunque re volueris dicet tibi. Et ſi non ceciderit audito hoc nomine, ſcias ipſum Epilepticum eſſe, quoniam epilepticus, luna-

ticus, & dæmoniacus quodãmodo sunt similes, hic habes ceremonias picturas verborum, habes et Barbarorũ energiam & efficatiam cum adiuncta credulitate. Barbara sæpius hic sunt omnia, Basilides hæreticus, Prophetas suos nuncupauit Barchaban, & Barchob, vocabulis Barbaris, vt esset ipsa appellatio terribilis, vt mysticæ vocis Abraxas nomẽ. Et ad morem Pythagoricum, sectatores suos docuit silere quinquenniũ. Eusebius lib.4.cap.8. Simonis Magi quoq;, qui Romam ingressus, vtebatur adminiculo aßistentis sibi, & adhærentis dæmoniacæ virtutis, quam πάρεδρον vocant, atque illius sceleris ac turpitudinis, Sociæ Selenes mysteria dicebantur, vulgo ineffabilia, quæ cum primogenis audierat, mente excedebat, & eorum quasi vir tute perculsus, velut attonitus manebat,

bat, & vsq; ad amentiã veniebat. Euseb. lib. 2. cap. 12. cui Simoni Menander succedens, nõ solùm referebat eius impietatem, sed longè superans, maiorib. portentis efferebatur, sese seruatorem dictitans, ex Olympo ad hominũ salutẽ demissum, docensq́ nullo pacto dæmones ab hominibus vinci, aut cogi posse, quã artis Magicæ disciplina, & baptismo ab eo traditis, ex quibus immortalitas humano generi proueniat. Sic Zoroaster, Ostanes, Apustorus, Zaratus, Marmaridius, Hippocus, Zarmocenides, Simon Magus, Apollonius, Carpocrates, noua mentiebantur miracula, ostentantes stignata manuum & pedum ac lateris, quæ non à Deo aut beato Angelo acceperunt, sed ipsimet sibi ipsis intulerunt, quo persuadeãt se frui Dei cõsortio ac sanctorũ, cum tamẽ membra sint diaboli. Sic

ſub Henrico filio Ioannis Regis Angliæ dum celebraretur concilium prouinciale apud Oponiã à Stephano Cantuariæ Archiepiſcopo in Eccleſia de Oſneyæ quindecim dies poſt paſcha, aderat ibi laicus quidam qui ſe crucifigi permiſit, in quo omnia Cicatricum & vulnerũ veſtigia in manibus, pedibus ac latere perforatis, & in capite apparuerunt. Ideo dæmõ omnia quæcunque poteſt diuina æmulatur, & multo accuratiſsime miracula, quòd vidit eã rem maximè ad diuinitatis potentiam accedere quæ eſt ſupra naturam, & ſe conſcium fingit vel ipſorum cogitatuum, vt homo in contemplanda potentia diuina titubet, & vacillet. Et ne quis miracula ſua naturæ potentia fieri ſuſpicetur, iubet adhiberi verba à re alieniſsima, Imo lupus ille induens vellem Agninam, addi vult verba ex

ſacris

ſacris literis, velut verſum aliquem Pſalterij, aut ſententiā ex ſancto Chriſti Euangelio, aut recitari Miſſam vel Miſſas, & ſub ſacro linteolo poni fabas, aut Cicera certo numero, aut funiculum tot modis aſtringi, quoties recitatur nomen Ieſu in paßione, adeo vt diabolus natura & angelis voluntate ſemper ſit Deo inimicus. Hæc viues de veritate fidei Chriſtianæ. Cui hæc aſſcribit Malleus Maleficarū, dæmones homines ad certa augmenta lunæ vexare propter duo, vt infament lunam creaturam Dei, & quia non poſſunt operari niſi mediantib. virtutib. in cerebro humidißimo, parte corporis ſubiecto lunæ, cui proprium eſt mouere humores, & ita animales in eo virtutes ſecundum augmenta et decrementa lunæ. Magiſterulus quoq; & Specillum fingit ſe falſo caſtitatem amare quam

tamen odit (cum castißimã virginem, quã extensam mulierẽ per contemptũ vocari vult, summè odiat, eo quòd ea aut potius illius filius & semen caput eius contriuit) quærit tamen quantũ potest diuinis rebus & cæremonijs sese cõformare, vt sic sub spem boni apparentis, credentes facilius decipiat. Atq; ideo virgines & pueros mares vel fœminas expetit a Magis, vbi in speculis vel vnguibus maleficorũ furto sublata, vel alia occulta habẽt manifestare, licet per corruptos idẽ ostendere valeret. Hæc ille. Præterea hoc præcipuo et indefatigabili studio agit, vt Ecclesiam & publicũ ministerium, vel aperta violentia per tyrannos, vt Pharaonem & Herodem, vel impijs dogmaticos per hæreticos prorsus deleat & extinguat, ne vllus in humano genere beatitudinis cælestis, à qua

ipse

ipse sua malitia excidit particeps reddatur. At creationem rerum non ita oppugnat, etsi ordinem diuinitus institutum perturbet, aerem inficiens, nocentes pluuias excitans, perdēs fruges, accendens odia & iniusta bella, ne ex humano generi colligatur filio Dei æterna ecclesia, quia multi, rebus ad vsus humanos conditis à Deo, ad perpetuum suum exitium, tum animæ tum corporis abutuntur. Et cum modis tantum quatuor sese reuelauerit Deus & apparuerit, per verbum suū Patriarchis & Prophetis, & Ecclesiæ in ministerio verbi & sacramentis, in somnis sicut in Bethel & Ai, per visionem in extasi vt Abrahā, vt paulo perducto ad tertiū vsq; cœlū, aliqua visibili specie vt Abrahā et Mosi, quæ reuelatiōes Dei & angelorū verè cū ἀναλογία fidei cōsentiūt, reuelatiōes

 inue-

inuenit Gregorij & similes, ex quibus εἰδωλομανίαι, *& inuocatio mortuorum in Ecclesia ortæ sunt. Hinc orta est persuasio de purgatorio, de pœnis & cruciatibus animarũ post hanc vitam aspectis sub Grægorio circa ann.590. quando re vera, vt inquit Lucas Lossius in Alcninum Ecclesia afflictionibus in hac vita tantum subiecta est, vt in illis agnoscat reliquias peccatorum hærentes in carne corrupta, vt inuitetur ad pœnitentiam agendam in hac vita, quòd post mortem non sit locus veniæ Psal.113. Non mortui laudabunt te Domine, quoniam non est in morte qui memor sit tui, et Ecclesiast. cap.9. Mortui nesciunt quicquam, & non est eis amplius merces, promissio baptismi duas tantum vias morituris proponit vitæ, vel interitus qui crediderit & baptisatus fuerit, &c. & vlterius*

terius ad stabiliendā εἰδωλομανίαν non paucos ad sola vota sanctis falsa religione facta creditur, vel templis Idolorum adhibendo fidem, vel contactu aut contritu ossium, quæ de sanctorū cadaueribus collecta ac reseruata ferebantur curasse, vt restituisse amissam virium integritatem, vt inde nata peruaderet in animos hominum opinio, quæ aucta ætate, & roborata inueterauit, vt plus valere longeq; validius obortas corpori ægritudines, euellere atq; extirpare, sola vota sanctis delata statuisue, quam remedia existimarentur. Ad hæc mendacia, commenta, & fabulas Iudæorum de miraculis Iudæis interserebat frequenter. Narrant quidā inquiunt fuisse in templo tecto Solomonis Margaritū quoddam ibi à Solomone collocatum, in quo Rex arte et sapientia illa sua, Nomen

 Dei

Dei verũ insculpserit, quod legere quidẽ quisq; poterat, sed addita erat in eũ execratio, qui exscripsisset, aut didicisset. Excubabant quoq; leones duo pro tẽpli foribus, catenis alligati, quos ibi Rex idẽ posuerat, obseruãtes num aliquis edidicisset. Quod si fecisset, ita rugiebãt atrociter, vt ille expauefactus obliuisceretur. Sin verò exscripsisset, partim ex leonũ rugitibus, partim ex grauissima cõtestatione, rumpebatur ilico medius. Iesus autẽ Ben Ioseph & Ben Maria, pro nihilo execrationẽ habens & leonẽ, descripsit nomẽ illud in schedula, et ne abscrutantib. inter vestimenta deprehẽderetur, discidit scalpello aliquantulum ex pelle suræ, ibiq; cõsuit. Et quamuis in templi exitu, supra solitum, leones rugitent, atq; indagarẽtur, ille nihilominus magna vsus animi cõstantia, euasit illorũ vim atq; fero-

ferociam. Et deinceps ope diuini nominis adiutus admiranda illa perfecit, et vt maiestatē omnipotētis Dei extenuaret, ex limo terræ hominem creantis ab initio manibus gentiū Philosophis, Anaximādro, Empedocli, Anaxagoræ, Platoni, Diodoro Siculo, Pausaniæ Iustino, Straboni, Pico Mirādulæ Comiti in nonaginta quæstionibus, hominē pingui terra Solis calore tēperata, vt reliqua animalia nasci posse, quod et affirmat Aristides in Panathenais, ideo vocās Athenienses Solos nobiles, quia à terra primū genitos. Auorū etiam memoria in Canaria et alijs Insulis fortunatis, dæmones varijs formis adhibebant se illis populis cōspiciendos, & eos alloquebantur, inducebātq; ad multa genera sacrificiorū sæua et horrēda, vt ad paruos filios iugulādos, exnecandos, et alia huiusmodi.

At

At poſteaquā deuicti ſunt armis Hiſpanorum, et Chriſtiana pietas illis eſt audita, fraudes illæ omnes, tanquam caligo luce immiſſa, diſcuſſæ ſunt atq; euanuerunt. Noſtra quoque hac memoria inquit viues in Inſulis Occidentalib. & nouo hoc orbe Hiſpanicis nauigationibus reperto, dæmones per vias omnes, & compita, frequentiſſimè homiues illos alloquebantur, & quæ fieri vellent admonebant. Vbi verò Chriſtianæ doctrinæ magiſtri eò venerunt, magnum illico ſilentium omniū, magna fuga, videlicet tenebras diſpellit lux, mendacium veritas. Idem veterator Epheſiorum Dianam nō illam venatricem, quæ arcum timet & ſuccincta eſt quam multi manniam, & πολύμαστον vocabant Epheſÿs præpoſuit, vt ſcilicet ex ipſa quoque effigie, mentirentur omnium eam beſtiarum,

& viuentium esse nutricẽ, & vt imaginum cultum, vtcunq; stabiliret etiam in Christi regno multas fingit crucifixi Christi imagines fuisse loquutas, atq; ideo beati Thomæ Aquinatis scientia creditur fuisse eidem inspirata, & ex mentis raptu & orationis merito impetrata, qui et ab Apostolis Petro & Paulo circa Esaiam instructus fuit. Quoniam & apud Neapolim vocem audiuit de imagine crucifixi. Thoma bene scripsisti de me, quam recipies â me mercedem? Qui respondit, domine non nisi te. Verũ dicitur efficacem fuisse Thomæ orationem, non respondet tamen analogiæ scripturarum ex loquela crucifixæ imaginis illius scientiam fuisse impetratam, vt inde coleretur Imago. Dominus nõ ideo in Rubo apparuit Moysi, vt rubi materiam honorandam percenseret, sed vt per eius

eius spinas peccata pro quibus lex venerat demonstraret, quia per rubum peccata non esse ex natura euidenter monstrabatur. Rubus enim radicem non habet spinis armatam, cum in superioribus spinis densetur, & ideo ab igne cōbusta nō est, vt innueret per legem peccata non esse delenda, sed tantummodò ostendenda. Neq; Francisci Stigmata inde principium habuisse videbuntur, quòd Christi mortem tam iugi & valida meditatione complexus esset, vt cum eam in se iamdudum animo transtulisset, & cruci affixus, ipse sibi cum suo domino videretur, & tandē ab animo ad corpus verum, rei effigiē pia transferret opinio. Scimus quod præter corporis habitum ad portentosas affectiones cōsuetudo multum conferat. Viuit adhuc, inquit Mirandula contra Astrologos homo igno-

ignotus, prodigiosæ libidinis & inauditæ. Nam ad Venerem nunquam accenditur, nisi vapulet. Et tamen scelus id ita cogitat, sæuientes ita plagas desiderat, vt increpet verberantem, si cum eo lentius egerit, haud compos planè voti, nisi eruperit sanguis & innocentes artus, hominis nocentißimi, violentior sæuitia deseruerit. Efflagitat ille miser hanc operam summis precibus, ab ea semper fœmina quā adamat, præbetq́ue flagellum pridie sibi, ad id officij aceti infusione duratum, & supplex à Meretrice verberari postulat. A qua quanto cæditur durius, eo feruentius incalescit, & pari paßu ad voluptatem doloremq́ue contendit, vnus inuentus homo, qui corporeas delicias inter cruciatum inueniat. Is cùm non alioquin peßimus sit, morbum suum agno-

agnoscit, & odit, quoniamq́; cui familiaris, multis iam retro annis, quòd pateretur liberè patefecit. A quo diligenter tam insolitæ pestis causam cũ sciscitarer, à puero inquit sic assueui. Et ne rursus consuetudinis causam interrogante, educatum se cum pueris scelestißimis, inter quos conuenisset, hac cædendi licentia, quasi precio quodã, mutuum sibi vendere flagitiosa alternatione pudorem. At inter fratres solũ Franciscus Stigmata habuisse dicitur, non ex meditatione aut forti imaginatione sed ex seipso, vt cõuictantibus fratribus suam hypocrisim faceret multo commendatiorem. Exuscitat certe in multis Sathan vafrum ad mala multa ingenium. Sic Eunus Syrus phanatico furore simulato seruos quasi Numinum imperio ad bellum concitauit, idq́; vt diuinitus fieri probaret, in ore

in ore abdita nuce, quam ſulphure & igne ſtipauerat leuiter inſpirans, flammam inter verba fundebat, quo miraculo ſexaginta amplius milium hominum coëgit exercitum, oppida vaſtauit, Romanorum Prætorum caſtra diripuit. Sacerdotes veteris religionis, dæmonum Antiſtites, vt prætextu religionis diteſcerent, deos homines morbis excruciare fingebant, qua fraude Mahometes morbum ſuum comitialem celauit, & fidem ſuæ ſuperſtitionis conſecrauit, Impius religionis Turcarum author, id religionis ergo fieri cauſatus, quòd choruſcam Angeli faciem, qui de inſtauranda religione cũ eo communicabat, dixit ſe ferre non poſſe, quin ſemper auerſo vultu caderet. Et Magia nata primo è Medicina, quæ ſpecie ſalutari irrepſit, velut ſanxior et altior Medicina, blandiſſi-

mis & desideratißimis promißis addidit vires quoq; religionis, ad quas etiam eum maximè caligat humanum genus, atq; vt hoc quoq; suggeret, instituit artes Mathematicas, nullo non auido futura de se sciẽdi, atq; ea e cœlo peti verißimè credenti, quæ ita possessis hominum sensibus triplici vinculo, in tãtum fastigij adoleuit, vt etiam hodiè in magna gentium parte præualeat, cuius ductu pro votis diuis nuncupandis Ficinus vir aliâs pius & doctus hanc historiam nectit. Pater meus Ficinus Chirurgus, Florentiæ suo seculo singularis, ductus olim fuit à rustico quodã nomine Pasquio, ad curãdum filium eius Thomã, caput grauißimè vulneratum. Medicus inspecto incurabili vulnere, puerum paulò post procul dubio periturũ existimãs, recessit inde tanquam non rediturus,

paren-

parentes infirmi à Medico destituti, diuam Mariam pro nati sanitate supplices obsecrauerunt. Igitur eadem qua illi orabant hora, Ficino in itinere sub quercu, vel oscitanti, vel certissimè dormienti. Mulier quædam visa est, aspectu admodum veneranda, ita eum compellans. Quid ingratus erga Deum es Ficine? Quæ ab eo gratis accepisti non das gratis? Respondit ille, Panem do quotidie mēdicantibus. Subiunxit illa, artis quoq; tuæ munera egentibus aliunde largire. Post tridium redijt ad Medicum rusticus ille, orans vt ad filium curandum reuerteretur. Quod quidem valde miratus est Ficinus. Nam obijsse illum arbitrabatur. Accessit gratis tū præterito Somnio, tum voto parentum admonitus. Narrauit Rusticus quæ vota, & qua hora fecisset. Deniq; puer præter spem

Medici, artemue medendi, ſanus eua-ſit, ex eo tempore Ficinus ſæpe pro ſa-lute eorum, qui curæ ſuæ ſunt commiſ-ſæ, vota Mariæ fecit, & fæliciter ſuc-ceſsit, Quamobrem amicos tuos mone (inquit) ne ſpernant vota. Iam de peri aptis & amuletis, quæ physica liga-menta dicuntur, de quorum ſubſtan-tia, vaporum defluuia inſpirata, vires corporis reficiunt, & internam mor-bi cauſam alterare poſſunt apud Me-dicos lis non vertitur, id quod contra-cta tridens torpedine marina decla-rat, cuius vi piſcatoris manus obſtupe-ſcit. Et Echineis piſciculus, quantum-uis velocem curſum, nauis ventorum procellæ agitatæ ſiſtit. Sic Melanthij ſemen cætarrho medetur, radix paeo-niæ albæ Epilepſiæ, ſtercus lupi coli-cis. Sed aniles verſiculi ex ſacræ ſcri-pturæ verbis, aut barbaris dæmonum nomi-

nominibus concinnati, annuli ſigilla deſpuendi ſunt inquit Ioannes Laugius Lembergius in Epiſtolis Medicinalibus. Et quanquã Cerea ſigilla vexilliferi agni figura expreſſa, et aquæ Chryſmatis mixtione conſecratæ immerſa, tanquam Symbola baptiſmatis amuletaq́ ſacra baptiſati accipere conſueuerant, quæ agnos Dei vocabant. Quæ cæremonia ante Conſtantini magni imperium vſitata fuit teſte Io. Alberto Vuidmaſtadio in præfatione ſua in teſtamentum Syriacũ, quorum ſigillorum credita virtus his carminibus concluditur. Balſamus & munda cera, cum Chryſmatis vnda, conficiunt agnum quem munere dotili magnum, fonte velut natum, per myſtica ſanctificatum, fulgura deſurſum repellit & omne malignum, pregnans ſaluatur, ſiue partus liberatur, por-

 tatus

tatus mundæ seruat defluctibus vndæ, peccatum frangit, vt Christi sanguis & angit, adeo vt paulo ante Constantinum & cum Constantino periysse Ecclesiæ pietatem, & verum Dei cultum hinc coniecturare liceat. Audiamus ergo de Physicis ligaturis & aliorum sententiam. Picturis inquit Iason à pratis Zyxuiceus, vocibus ac sibilis nihil deciditur, quod suppeditas adferre queat, nisi quis dæmon operam suam intermisceat. Antonius Caracallus Imperator, eos damnari iussit qui remedia quartanis tertianisq; annexa gestarent. Et Galenus libro decimo de facultatibus simplicium, Medicamentorum substantia inquit est, non voces vt quidam facere præstigiatorũ solent. Theophrastus libro nono de historia plantarum, Absurda illa putentur, quæ alligata, & veneficiorum

ciorum aduerſantia vocitantur, et tũ corporibus, tum domibus vnicè opitulari creduntur. Auguſtinus libro ſecundo de doctrina, &c. cap. 19. & 20. inquit ad genus ſuperſtitioſæ doctrinæ pertinent omnes ligaturæ atq; remedia, quæ Medicorum quoque diſciplina condemnat, ſiue in precationibus, ſiue in quibuſdam notis (quas characteres vocant) ſiue in quibuſdã rebus ſuſpendendis, atque ligandis, vel etiam ſaltandis quodammodo, non ad temperationem corporũ, ſed ad quaſdam ſignificationes, aut occultas, aut etiam manifeſtas, & στοιχειωμαντικοὶ tamen vulgo dicuntur, qui ſigilla atq; imagines ex mixturis ad ſtellarũ curſus, vt præſtigiatorum annuli, tum ad ſanandos morbos, tum vel ad effectus alios, vel corporis vel animi curandos, cuius generis erat apud Romanos דְבַר

אבריס abracdabar pater temijs verbi Ioseph nomē in trianguli forma in collo suspensum, de quo Quintus Serenus, & sub papatu mysticus character in præfatione Missæ, de quo in visionibus frater Robertus sic habet: Die dominico, cum verbum domini populo prædicassem, post corporis domini nostri Iesu eleuationem in oratione prostraui me, & vidi: & dixi, quid hoc est domine Deus, dixitq; spiritus in me finis mundi, Nam per D clausum diuina figuratur natura, nec finem nec principium habens, per V natura humana, quæ principium habens in sancta virgine, fine caret, tractulus in medio vtramque partem copulare crucem significat, per quam humana associantur diuinis. Et Augustini opinio de cura pro mortuis agenda scribentis pro manibus euocandis

hæc

hæc est. Non Samuelis inquit euocati similitudo, aut spiritus aliquis malus in illius similitudine Saulo apparuit, sed reipsa ipse Samuel. Quando dicit Ecclesiasticus cap. 46. quòd Samuel etiam mortuus prophetauerit, Et Moses in Deuteronomio cap. 34. mortuus, in Euangelio Matthæi 17. cum Helia qui mortuus non est, legitur apparuisse vidẽtibus. De characteribus naturalibus sic cum Hieronymo Vulesio censuisse satis est, pinxit Deus cœlum, mirabili quadam scriptura, quam si perfectè possemus legere, perfecti essemus sapienter pinxit in facie, in manibus, in habitu totius corporis, ingenia, mores, fortunas hominũ. Sed nos eam scripturam, aut non intelligimus, aut negligimus, atq; ipsi nos beluis æquamus, quæ solo sensu ducuntur, cum magna sit mentis excellentia atq; di-

gnitas, & in melancholico sanguine, qui cum attenditur, quandam cum ætheris natura habet similitudinem, ex quo scaturi eius spiritus cum supremis corporibus quandam veluti familiaritatem ac necessitudinem trahit, cum cuius sortis mortalibus, gaudent & concupiscunt cælestes dæmones commercium, propter imaginationis excellentiam dæmones mira operantur. Sic Apollonius Theameus imaginatione et acumine ingenij Ephesi apprehendit semen, sub cuius figura latebat dæmon, qui sola præsentia totá ciuitatem peste cõtaminabat, adeò vt æthereus dæmon moueat ad contemplationem æreus ad negotia, aqueus ad voluptates. At cũ dæmones cupiant maximè ex vera futurorum prædictione titulum diuinitatis sibi arrogare, errant tamen quando futura ex cælestibus

bus causis prædicare attentant. Syderum quidem cursus agnoscunt, sed eorũ influentias, & proprietates ignorant, quæ soli Deo patent, à cuius tanquam fini motus voluntate pendet variatio cælestium influentiarum ad inferiora demissarum. Nam si cælestes causæ quas ipsi dæmones callent, certè & inuariabiliter influerent, nusquam ex eis fallerent, sed semper vera prædicarent, cupidine diuinandi, præterea cum naturæ nil magis repugnet, quam vt suum ipsa moliatur excidium, cuius ordinato nimirum motu & lumine suo cœlum conseruat Elementa, vniuersiq; ordinem ac dignitatem, non secus ac vis potestasq; particularis in corde residens, continet ac fouet corpus particulare, ne defluat neq; dissoluatur, conscientiæ terrore interdum, & metu iudicij diuini et æter-

ternarum pœnarum, veritas confessionem veritatis dæmonibus inuitis exprimit, qua causa occurrebat Christo obsessus à tota dæmonum legione, qui procul venientem agnoscebant & confitebantur missum à Deo, vt opitularetur generi humano cōtra diabolum, et conculcet caput serpentis, & metuentes pœnas decretas ipsi clamabāt, Cur venisti cruciare nos ante tempus? Apollo item rogatus quomodo Deus colendus et rogandus erat, etiam porphyrij Christianorū hostis testimonio in decimo libro ἐυλογίωμ φιλοσοφίας, inter cætera verba quæ de eius mirabili natura profudit, asserebat quòd Deus erat παντόπατερ, hoc est Rex vniuersalis. Et idē rogatus alibi à quodam Theophilo, an ipse Deus esset, respondebat Deum habitare ἐν πυρὶ, in igne vide cœlum ἐμπύριομ, quod est claritas

ritas æterna, flagrans à diuinitate, ad quod nostrum hoc cœlum, in lucerna quidem videri potest, in quo Christus est Sol, cuius beatitudo θεορία dicitur, hoc est contemplatio diuinitatis. Nam idē asseritur ex illa largissima luce accensa esse omnia lumina cœlestia Solem & Lunam. Atq; igitur vocauit eum Philo Iudæus Platonicorum eximius πανάνγειαν, id est omnilumen luminositatē, cui scintilla est lux solaris & omnium syderum. Et idem rogatus, an quis peccans Deū latere posset, respondit nemo, omnia plena Deo, & peruigili oculo cuncta cernit Deus, adeo vt per Christum Iesum nunc mala non sunt mala, nisi malo homini contingant, vt hydropi potus, πληθωριχῶ cibus, auaro aurum, furioso gladius, tyranno regnum, impio mors, opes malo, sed quia varie ludit dæmon in somnijs

nijs (etiamſi diuinitus interdum contingant) ſic ſcribit Artemidorus de ſomniorum interpretatione. Viſus eſt ſibi quidā exercitus imperator in Machæra ſua ſcriptas eſſe tres literas Græcas ιωθα, cappa, θῆτα, gerebatur autem bellum Iudaicum in Cyrene, & is qui ſomnium vidit, fortiter ſe gerens, in bello victor euaſit. Atque hoc erat quod diximus, per ι, enim Iudæis, per κ vero Cyrenæis, per θ, more hoc eſt θάνατος ſignificabatur. Ariſcander item Alexandro Macedoni Tyrū obſidenti, & propter temporis moram triſti & anxio, & per ſomnium ſibi videnti in ſcuto ſuo Satyrum ludentem, indicauit fœliciter ſomnium, & per nomen σὰ τύρος ſic diuiſum, quòd tua eſt Tyros ſignificauit, & Regem ad bellum alacrius vrgendum concitauit, et vrbem eum capere ſignificauit, verū hoc

hoc ex ratione nominis. Robertus Ricardi tertij Normannorum ducis frater, ex quadam puella, forma elegāti concubina, pellionis filia, cui Herletta nomen fuit, Guilielmum filium suscepit, ea nocte qua primum cum duce cubauit, pudoris causa, noluit interiorem tunicam lineam exuere, Sed cum Robertus expediret se ad nauandam operam liberis procreandis, ilico eius partem superiorem interscidit. Et interrogata à duce cur ita faceret, respondit, non decere se eam tunicæ partem extremam, quæ sibi pedes circuiret, ad os domini sui vertere. Eadem puella priusquam pareret, somniasse fertur, intestina sua in altum ferri, explicariq; per omnem Normanniā ac Angliæ ambitum. Ex qua re futura Guilielmi magnitudo, facile à matre sperari cæpit. Verum si Nescoris vulgare di-

re dictum hic locum habent τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστι. Somnia diuinitus accidere quid dæmones inculpamus? Et Homerus lusit venustè de duabus somniorũ portis, quarum altera sit aditus inanium, altera significantum, verum somnia hic tetigisse voluimus, quia hæretici sacrificatores & orantes, qui ἐνθουσιασταὶ & εὐχῆται dicebantur, de quibus Eusebius lib. 7. cap. 11. somniorũ phantasias prophetias appellabant, et quia ex somnijs Pentagonum ratio habita est secundum cœlum. Antiochus Soter, prælio cum Galatis congressurus, in quiete arbitrabatur, Alexandrum sibi aßistere, moneretq; vt priusquam in aciem milites produceret, non aliud proponeret illis signum quam ὑγιαίνειν, id est, bene valere. Quod cum is nõ neglexisset, nobilem de hostibus victoriam est assecutus, somniorum non minimam

nimam causam tetigit is qui dixit imagines somnij phantasias esse vigilantum, vt auræ linguarum flant sæpius à pectoribus opinātium. Nam somnia sunt falsarum imaginum ludibria, vt sues de furfure somniant, et parasitus de nidore carnium, & similia sunt vigilantis operibus somnia dormientis. Sex aiunt esse vias quibus futura homini sunt denunciata, somnia, portenta, aues, intestina, spiritus, et sybillam, At somnia videre à fortitudine imaginationis cōtingit, intelligere autem à fortitudine intellectus, diximus superius genium magorum & immortalium ingeniorum opificem requirere rarissimum quendam & insignem admodum ætheris confluxum, cùm de melancholia loqueremur, quoniam instrumenta præcipua, quibus animus in hac natura versatur, spiritus quidam

ætherei ſunt, qui motu poſituq́ ſyderũ, conueniunt in compoſitionem humanam, de cuius agili natura, angeli vocari volunt Cherubim et Seraphim aues vel venti & feruentes ſiue ardentes in ignis ſpecie vt in rubo, & in tranſlatione Heliæ, vt viſibili habitu declarat, poſſent ſui miniſterij modũ, quorum luci confinis eſt, anima mundi, Regina cœli & virtus qua cœlum regitur, à quibus longe diſtat apher, hoc eſt Chaos ſiue hylinguæ ſunt nomina mundi naſcentis, & non dũ nati & perfecti, quod idem eſt atq; totius mundi medulla, limus & lutilenta compactio, cuius oſſa & carnes ſunt montes, ſanguis ſuccus herbarũ, plantarum & animantium propago, ſpiritus aqua, ſenſus, æthereus ignis et ſubſtantia luminum cœleſtium.

DE

DE SVPERSTITIONE, cap. 17.

QVI exactißimè superstitionem definiunt, aiunt eam esse credulitatem quandam verbo Dei destitutam, alij aliter sentientes aiunt res vocari superstitiosas, qui filios suos superstites optant, aut qui superstitem memoriam defunctorum colunt, aut qui parentibus suis superstitibus, colunt domi eorum imagines tanquam deos penates. At vetusti eos superstitiosos vocabant, qui nouos ritus sibi assumebant, vt in deorum vicem mortuos honorarent, quos ex hominibus in cœlum receptos putabant, hanc insigniter exercebant Romani in Apotheosi eorum quos post funera deos esse putabant hæc in Magia cōstans requirit silentium, vt in ea quies sit ope-

rosa & opera quieta, vt sermo sit tacens & opus loquens, quoniam in quiete regnum, vt aiunt, est phantasiæ, requirit item credulitatem, quoniam amoris comes est fiducia, & ibi deest amor vbi abest fiducia, Sine fiducia diximus magicas ligaturas parum valere, & in sanguine sistēdo quibus paria fere in libris de subtilitatibus scribit Cardanus, hi versus nimiū valent, Te per eum sanguis quo perfidus occidit anguis, Et sanguis cuius mundi precum fuit huius, adiuro, cessa, vena vel nare repressa. Nec isti versus latronibus tollunt nocendi cupiditatem vt pecunia in peregrinorū loculis etiam obsessorum sic secura, Imparibus meritis pendent tria corpora ramis, dismas & gesmas, medio diuina potestas, Alta petit dismas, infœlix infima gesmas, nos et res nostras, conseruet

uet ſumma poteſtas, hos verſus dicas, ne tu furto tua perdas,

Sanguis & liuor ſtet in te, in nomine patris,
ſicut & Chriſtus mãſit in ſe, inter patrẽ noſtrũ, et
Sanguis & liuor ſtet in ſua vena,
ſicut & Chriſtus ſtetit in ſua pœna.
Sanguis & liuor ſtet iam fixus,
ſicut & Chriſtus ſtetit crucifixus.

item & hoc experimentum vt homo tranſeat ſecurè per hoſtes, ſi dicat hæc verba quæ ſequuntur. Irruat ſuper eos pauor & formido in magnitudine brachij tui. Fiant immobiles quaſi lapis, donec pertranſeat populus tuus domine, donec pertranſeat populus tuus quem formaſti. Ieſus autem tranſiens per medium illorum ibat, Obſcurentur oculi eorum ne videant, & corda eorum ne mala cogitent, & dorſa eorum ſemper incurua, in quibus & ſimilibus ſapiens diſcutit quod audit & probat quod credat. Et quamuis omne

verbum Dei omnipotentis sit virtutis in salutem corporis & animae, si fidei reuerentia possideatur, non est tamen eo rapienda, quaeuis scripturae sacrae rapsodia, vt pro superstitione seruiat, quāuis his & similibus arietibus quaestuarij Exorcistae facultatibus paupe- res et cupiditatibus ditissimè pro professione sua à voluntate firmata procedente mira & grandia concutiant. Nam ζηλωτοῦς & ijs qui impotentius adeoque & superstitiosius & animi quodam morbo quid aggrediuntur separatae potentiae facilius annuunt. Et cum sit simplicitas odiosa in multis, at in mensuris, vt dicitur maximè piam arbitrantur simplicitatē magis Christianam esse, quam quorundam curiosam vafriciem. Sic morborum ac tempestatum depulsio, & exitialium bestiarum amolitio, apud maiores quoti-

die miraculorum numerum augebāt, nam ſimplici quadam credulitate dicitur diuus Ambroſius eadē hora Mediolani fuiſſe & Turonis ad Martini exequias, id quod infima & maledictiſſima creatura ſæpius videtur facere in ſtrigibus, hac de cauſa de Protheo ſua fabulantur Græci, qui Magus erat quem adibant Paris & Helena. Hoc hominum genere fraudulentus dæmon gloriam Dei eximere per ficta mendacia aſſiduè conatur. Quare interpres Ptolomæi in quadripartito mētitur Hebræos idcirco mare caricoſum, hoc eſt vt vulgo vocant rubrum ſiccis pedibus tranſmiſiſſe, quod Sinus Arabicus fluat ac refluat, vt inquit, vt Euripi facere ſolent, Hebræoſq; obſeruaſſe quando aquæ penitus profluxiſſent, atque ea occaſione mare eſſe tranſiectos. Sic et Herodo-

ti figmentum historiam Ionæ torquet ad Arionem fidicinē astutia veteratoris spiritus, qui nobilissimum typum saluatoris Christi labefactare, vel certè fabulosæ narrationis suspicionibus inuoluere voluit, Et gentes fælices rerum successus tribuunt dijs immortalibus, (vt ipsi loquuntur de Idolis) & humanis præsidijs, rursum calamitates, neglectæ atq; prætermissæ superstitioni, aut astrorum affectibus, hinc, vt inquit ille, Tutelares gentium dij, patriæ protectores & custodes, quas olim reuelare nephas erat originē duxisse videri poterint, quod vnaquæq; regio, imo verò vrbs quæq; suas Planetas peculiares habeat, & imagines cœli familiares, hinc legati Sathanæ, dum pietatem quæstum priuatum putarent, persuadebant vulgo diuorum aduocationem, et tutelarum deorum, & duo-

& duodecim auxiliatorum collegia. Hinc Marci, Georgij & Inuentionis crucis, sacri dies superstitiosa quadam gentilitate etiã hodie popularibus timentur, quòd à septimo Calendarum Maij exortu hyadum, Rubigalia celebrentur ad quartum Calendas eiusdẽ. Et cùm vellet (vt qui aptè de picturis sentiunt, aiunt) antiquitas pictura equitis Georgij reges docere quæ munera deceat ferre Deo, & imagine Christophori, monstrare primum doctorem, qui ore sacro populis Deũ prædicat, atque inde voce Græca Christopherus dictus est, hoc est portans Christum, quòd orbi Christũ prædicet, huc tamen rapuit illius imaginem vana superstitiosa, vt sic de ea sentiat. Christopheri sancti speciem quicunque tuetur, illo nempe die nullo languore grauetur. Ex superstitione etiam nata est

veniarum & indulgentiarum seges, cum ad purgatorij cruciatus antea aliquandiu tripidatum est, & vt beneficium Euãgelij obscuretur magis, ex satisfactionis assertione, quæ eousque progressa est, vt post hanc vitam putarent animas satisfactione purgari, & per data hebdomadæ diebus gentium nomina, etiam adhuc superstitiose satis, & horæ planetariæ suũ memorabile monumentum habent, & quia antiquitus primus vitæ dies Ioui consignabatur, secundus Marti, & sic deinceps secundum reliquam orbiũ seriem, vt Saturno septimus dies obueniat, inde factum putatur, quòd non ante septimum diem, nomina olim imponerentur, tanquã saluti puerorum tum magis credatur, quæ coniectura Aristotelis est. Moscouitæ præterea putant mortuorum esse Coronam, videre

dere Solem antequam sepeliantur, atque igitur post occasum Solis neminẽ sepeliunt. Quam mortuorum sepulturam Hebræi etiam satis superstitiose exercebant, cuius ritus talis erat. Calceamentis Coreaceis non vtebantur diebus triginta, nudisq́ pedibus efferebant funus, lintheo super labia, & caput inuoluebant, admodum Turcarum & Orientalium gentium, maximè si quando in publicum egrediebantur. Postremo ad primum prandium, quod extra domum suam agebant, vicini cibum mißitabant, nec phas erat vt de suo vescerentur. Et ille cibus panis lugentium dictus est. Sternutationes etiam obseruamus, cui bene precamur ob hanc causam, Iudæis inquit Elias morbus erat quẽ Italicæ asterantiam dicunt, hic obscurabat os fistulæ cibalis, quæ est in collo qualis est cynan-

nanchia, quo morbo correptus in hora moritur homo, hic ab exordio mundi primum inuasit pueros, dein etiã adultos, & hoc interdũ cum sternutarent, tum euolabat spiritus eorum, & moriebantur, vnde profecta est consuetudo, vt homini sternutanti dicant, salus tibi, inter ritus etiam magis fortè à superstitione differentibus quam à stultitia habetur, vt bibente hero seruus taceat, & magistro mingente, statim aperiatur caput, de quo sic hoc rudi disticho ludere volui, Cur aperis tu serue caput mingente magistro? aut quid dicturus dum bibit ille taces? addunt etiam simplicitati ingenij & superstitioni, Innocentiam animi, & iure id quidem, si quidẽ innocentes propriè sint, quos cura & studium tenet oraculorum Dei, ac ideo nihil iniquitatis admittunt, vtpote qui in vijs Dei gra-

graduntur, eam viuendi rationẽ amplexi quam ille præſcribit, ſed peruerſo ordine fit, vt cum ſint ſuis moribus nequiſsimi exorciſtæ, hanc innocentiam, nõ in ſe, ſed in virgine puero quærunt quæ ad vngues ad Chryſtallũ ad circulum ad conſecratum libellum ſuas vices gerat. Quæritur & conſtans ſilentium, quia currus igneus, vt aiũt, ſilentiũ eſt, hinc dicitur Pythagoras à piſcibus abſtinuiſſe, propter eius animalis ἐχεμυθίαν, hoc eſt ſilentiũ, quòd inter animantum genera piſcibus eſt propriũ, vt diſcipuli ſui eos, quaſi ſuæ diſciplinæ domeſticos agnoſcerẽt, quibus omnibus indixit ſilentium. Superſtitionis non longe multa peti poſſunt exempla. Ludouicus Gallorũ rex vndecimus, diem qui repræſentabat eum diem, in quem Innocentum puerorum dies, eo anno inciderat, ex conſuetudine

dine obseruabat ita, vt nemo quicquã ad ipsum de negotijs deferret, & mali ominis esse putabat, si quis vlla de re graui & sana cum ipso loqueretur: & ijs qui hunc ipsius morem ignorabant, si quando interpellassent valde irascebatur. De exorcismis cũ plurima antea diximus, de catechumenorũ baptismo dictũ tamen nihil est, de quo sic habe quod ideo fit exorcismus ante baptismũ, & catechismus, hoc est instructio de fide, tanquam quædã præparatio ad baptismum, quoniam antequam homo veniatur Christo, est sub potestate diaboli, & ideo vt diabolus & sua potestas expellatur fit Exorcismus, quos exorcizatores & admiratores dicitur Salomon instituisse, qui inuocarent super catechumenos, vel super eos qui spiritibus malis vexabantur nomen Domini, ita dæmones

nes ſubigentes, vt ab eis egrederentur. Nam ipſe Salomon effugandorum dæmonum modum inuenit. Non parum (inquit Origines homilia vicesima in Ioſuam) vtilitatis animæ confertur, quòd verba diuinarum ſcripturarum, licet obſcura, aures noſtras penetrant. Si enim creditum eſt à gentibus, quòd quædam carmina, quas præcantiones appellant, quibus iſtud artis eſt inſuſurrãtes, nominibus quibuſdam compellatis, qui neque illi quidem qui inuocant norunt, ex ſolo vocis ſono, vel ſopiantur ſerpentes, vel etiã de cauernis protrahãtur abſtruſi, ſæpè etiã & in corporibus humanis tumores, aut alia eiuſmodi, voce ſola reprimere dicuntur, interdum etiam animæ ſtuporem quendam, & ſenſus item confligere, vbi tamen Chriſti nõ reſiſteret fides, quanto magis totius

præ-

præcantionis & carminis, validiorem et potiorem dicendã credimus, quamcunq; illam scripturæ sanctæ, vel sermonum, vel nominum appellationem. Sicut enim apud infideles contrariæ virtutes, audientes illa vel illa nomina, in carminibus & præcantionibus adsunt, & exhibent famulatum, & dant operam in hoc, ad quod inuocari se ex illo vel illo nomine senserint, officij sui rem quandã ac ministerij, cui seipsos mancipauerint, dependent, eo magis vtiq; cælestes virtutes, & angeli Dei qui nobiscum sunt, &c. Quia & si nos non intelligimus, quæ de ore proferimus, illæ tamen virtutes quæ nobis adsunt, intelligũt, & velut carmine quodam inuitatæ, adesse nobis et ferre auxilium delectãtur. Hinc coactus Agrippa videtur hæc scripsisse, tanta est sacrorum operũ rite factorum

rum exhibitorumq́; virtus, vt etiam licet non intellecta, piè tamen & integrè obseruata, stabiliq́; fide credita, nō minorem habeant efficatiam, nos diuina potestate decorare, et alibi vt religio fidem, sic credulitatem requirit superstitio, quæ religionem imitatur, in excōmunicandis, vt ait, vermibus et locustis, ne noceant frugibus, in baptizandis campanis & imaginibus. Nam constans credulitas miraculi operatur, etiam in opinionibns & operationibus falsis. Cui opinioni suffragari videtur Postellus in originibus in hæc verba: Voluntate menteue diuina, miracula, spectra, præstigias, incantationesq́; excitari constat, et tam potens est voluntas inferior, vt lubenter illi subesse velit diuina, veluti in benedictionibus aut maledictionibus patrum, in aquarum maledictionum ex-

perimento, in Sacramentorum mysteriys. Quum autem Sacramenta & benedictiones in vtroq; testamento præconceptis formis verborum obseruentur, etiam in verbis nedum in mente vim esse abditam patet. Verum hanc opinionē de vi & efficatia verborum etiam non intellectorū sic discutit Bullingerus in lib. de Sacramētis. Quamuis peculiare verborum officium sit, significare, admonere, & commouere, transeunte sono, fit tamen virtus manens si fide recipiatur, non sua virtute, aut quia ab homine est recitatū, sed propter virtutem eius qui reuelauit verbum. Atq; ideo benedicere (inquit) non est pingere gesta manibusue signum crucis, & adhibito ore ad panem aut poculum anhelare, distinctas etiam syllabas verborum consecrationis, sed laudes Deo canere, siue pro benefi-

neficijs gratias agere. Nam benedicere non est, perinde atq; res mutare, vel res ipsas significatas verbis, pronunciatione, recitationeue verborum adducere, proinde nondum (qui sic agunt) liberi sunt ab incantationis crimine. Vides igitur verborum quid possit efficatia, sine loquentis fide, vnde Chrysostomus, de quo supra, Verba Sacerdotis ore proferuntur, Dei autem virtute consecrantur & gratia. Cum ergo Exorcistæ videri volunt verbales, & in solis verbis plurimam habere fiduciam taliũ euocationibus sponte obediunt dæmones, non tantum propter verba quantum propter credulitatem & coniunctam superstitionem, & tales Elementarijs Christianis similes sunt, qui nihil in Sacramentis prorsus actum putant, nisi accedant externæ ceremoniæ, nec tamẽ infan-

tes à peccato in Baptiſmo mundantur quia aqua tinguntur, ſed quia verbo quod proponitur, creditur. Et dū Exorciſtæ ventriloqui, Cayphas & dæmones vera prædicant, ita tamen audituri ſunt, qualiter illi in Euangelica parabola, qui in nomine Ieſu prophetias ediderunt, nominatim ſi ſuperſtitionem ad ſacra verba tulerint, cui nunquam annuit Deus ſed ſæpius dæmon, Neſcio vos, nam tales deuouent ſe, & execrantur, & libera malorū imprecatione animum ad certam aliquam rem peragendam addicunt, votaq; etiam ſæpius nuncupant et pacta dæmonibus, cū nemini licet niſi vni Deo vota nuncupare. Nam ſi vnus Deus duntaxat colendus eſt, atq; in rebus omnibus ſpectandus, vtpote cum ex illo, & per illum, & in illum ſint omnia, certè vni tantum vota nuncupanda ſunt.

ſunt. Certe multa ſunt ſuperſtitioſe in Eccleſiam inducta, quibus tamen rationem certam etſi fortaſſe vanam, multi prætendunt, ſic cæca vetuſtas non ſine faſtu quodam primum docuit preces marianas numerare ex Corallio, pro quo Indi olim ſuas vniones conſueſcebant permutare, quòd illud dæmones infenſos arcere perhibetur, corallio in diuiſas formas effigiato, & ex ordine inflato, Sic Iudæos ſuilla carne propter lepram non animi ſed corporis abſtinere aiunt, quòd ſuam gentem in illum morbum natura pronam, et talem cibum morbo illi cognatiſsimum Moſes nouerat. De ſuperſtitione & firma credulitate hactenus multa. Erat inquit Lutherus in Ioannem, in Eremo Anachoreta quidam, is quoties in ſerpentẽ incidiſſet, vtraq; præhenſam manu lacerabat mediam,

in hanc prorumpens sententiã, quam eximia res est pura & innocenti conscientia proditum esse. Et patrum liberi agmina olim serpentum in pallio ferentes, ante parentum effundebant pedes, vnde & parentes illos increpabant, quòd nulla poscente necessitate ne quicquam tentarent Deum. Sed miracula præter necessitatem edere, dũ diabolum anathemate & Exorcismo cogunt periculosum est vt ait. Nam sinit se expelli quidem Sathanas, sed vt errores duntaxat confirmet iam vt de superstitione finiamus, pro vocabulis Hebraicis & pro nominibus angelorũ ex decimoquarto Exodi, quibuscunq; modis dispositis literis inuestigandis, dicimus cum Roberto Vualefeldo quòd similia cuncta eueniunt in ea lingua per metathesim, propter literarum primariam confusionẽ, quæ in

in igneo globo apparuit, quando lex in eo primum scripta est, vt licuerit quasi de Chao literas tum confusas educere, atq; eas hinc inde legere prorsum sursum, hæc certior ratio est quæ pro significatione vocum barbararum adferri potest.

DE SPECTRIS, Cap. 18.

DEus, inquit Bibliander in Prophetam Nahum nolens mortem peccatoris, sed vt couersus viuat, male credulis obijcit spectra, tam vigilantibus quàm dormientibus, quæ vocant omina, monstra, prodigia, ostenta & portenta, vt si conscientiam suam non audiant, nec salubria præstantium virorum monita, nec insolita naturæ specie moueantur, sequatur calamitas, In hac re apostoli quoniam

fallacias dæmonū vſitato more factas timebāt hinc arbitrati ſunt Ieſum ambulantem ſuper mare ſpectrum fuiſſe, Chriſtiani minus hodie habent ſpectra quòd conſtet prædicatione verbi Dei, nam per verbum Dei quod per Chriſtum & in Chriſto habemus multa ſpectra diſparuerunt. De ſpectris ſic ſentit Io. Agricola in Euangelia, Sathanæ phātaſmata inquit, quæ per ſilentium noctis, carentia propria figura, vana ſpectra ſunt, & ex metu noſtro imaginem accipiunt, & obambulant, ſed auſcultauit illis mūdus papiſtica tyrannide preſſus, quo ſtabiliretur regnum Sathanæ. Hinc prodierunt examina perturbationū in Eccleſia Dei & peſtilentiſſimos ac abominandos abuſus receptos credimus. Cæſari ſeperatis gelidis alpibus, cui cunctanti ad parui Rubiconis vndas

Ro-

Romæ ingens imago trepidantis, canis crinib. vultu mœstißimo, lacera cæsarie, nudis lacertis, & gemitu permixta loqui per noctē astare visa est, tale ostentum est factum. Quidā eximia magnitudine & forma in proximo sedens repente apparuit arundine canens, ad quem audiendum cum præter pastores, plurimi etiam è stationibus milites concurrissent, interq́ eos et æneatores, rapta ab vno Tuba prosilijt in flumen, & ingenti spiritu classicum exorsus, hoc est horrendum & bellicum concentum, pertendit ad alterā ripam. Tum cæsar eatur, inquit, quo deorum ostenta, & inimicorū iniquitas vocāt. Iacta est alea inquit, atque ita traiecit exercitum, per Rubiconem qui Italiam antiquam à Gallia separat, & in Adriam fluit. Et quid si detur spectrorum familiares Bello-

næ imitaſſe ſacerdotes, non alieno ſed ſuo cruore ſacrificantes, ſectis namq; humeris illi & vtraq; manu districtos gladios exerentes, currebant, efferebantur, & inſaniebāt inquit Lactantius. Quid non operatur dæmon vbi meſſem in procinctu futuram ſperat. Romæ in templo Lateranenſi vbi habetur ſepulchrū Syluestri ſecundi pontificis Romani, ſepulchrum id, anno Domini milleſimo primo, colliſione oſſium & ſudore emiſſo, ab eo tempore, quo is in id quondam poſitus eſt, dicitur ſemper pontificum mortem prædixiſſe, hæc Marius Marcus Fryſthius Latibanus in catalogo prodigiorū, à quo anno ratum habetur commune verbum Moleſi, qui dicere conſueuit à mille annis ſolutum fuiſſe Sathanā. Non dubium ergo eſt impurorum dæmonum caliginoſum hunc ac terræ vicinum

cinum

cinum aërem incolentium ministerio, non sine diuina tamē permissione spectra sæpius fieri. De phyltris & de pharmacentria, de nodis Magicis, de demophoretis, de spaticis aut demonio vexatis aut προσωπείῳ territis plura dicere supersedemus, quoniam malum bene conditum non est mouendū, tantū de lamijs hoc dicere habemus, quòd sub auium inauspicatarū nomine quas harpyias veteres vocabant describantur, quæ mammis feruntur lactare pueros & infirmare, per quas designantur mulieres veneficæ, quæ cū carnes humanas auidissimè expetant, & veneris illecebris forma præstantes iuuenes, quiq; optima essent corporis constitutione, delinitos atque allectos deglutiebāt, Id quod Menippo apud Lucianum contigisset, nisi grauis & prudentis viri consilium, ab amore iuuenem

nem

nem auocasset, eumq; hoc dicto deterruisset dicentis ὄφιν θάλπεις, κὶ σὲ ὄφις serpentem foues & Serpens te: luculentissima historia est. De lamijs item asinus Luciani & amenè & graphicè agit, earum vnguenta describit Malleus maleficarum & remedia, nec ea tacet de miraculis rerum naturalium Io. Baptista porta in Magia naturali.

DE OSTENTIS ET Anathemate, Cap. 19.

VT Magi iubebant in Babylone ex testudine loci, vbi rex Ius dicere solebat Iynges, hoc est cinœdos et motacillas quatuor quas deorum linguas vocabant, aureas pēdere, Adrastiā, hoc est fatalē conditionē significantes, admonentesq; regem, ne supra hominem se efferret, ita optimus maxi-

maximus misericordiarum pater, sæpe de futuris maximarum rerũ euentibus ostentis & portentis quibusdam admoneri vult, vt humilius & sanctius sese gerant, siue cœlestium conuersionum efficientia, siue sanctißimarũ mentiũ, quos angelos vocamus siue dæmonum ministerio, Sic aiunt ostenta in aquis multis, maximi populi insurrectionem significare, tremores concussæ terræ, magna bella & perniciosas seditiones, plures soles noua fœdera consuta, & structas & adornatas conspirationes ad rapienda imperia, cometas, mortem principis, pestem & bella, at omina ab his sunt diuersa, nimirum quando vel vox vel res ex ore alicuius excepta, vel gesta sint, cũ ad aliud propositum sint vel dicta vel facta, et ad alterius rei euentum ab excipiente ea applicantur. Hic Moses ad-

adhuc infans coronam Pharaonis, capiti admotam conscidit, proiectamq́ pedibus conculcauit. Ioannes Zachariæ filius nondum in lucem æditus, indubitato prophetici spiritus argumēto, sub ipsum almæ virginis ad Elizabetem matrē ingressum, gestienti similis, visus est sentire seruatorem humani generis adesse, qui virgineo gestaretur vtero. Et myrrha & auro Magi donantes Theantropon Christum adhuc infantem, plus omnino dabant, quam tunc se dare arbitrabantur, pueri item quondam Hebræorum Osanna filio Dauid Christo acclamantes, & Regem illum pullo sedentē asinæ, venerabunda ciuitas Hierosolyma venientem excipiens. Iam de anathemate cuius variæ sunt significationes, quando origo vocabuli in Græca lingua ab his sumi videatur rebus,
quæ

quæ promissæ et redditæ sursum ponebantur in tēplis ἀπὸ τοῦ ἄνω τίθεσθαι, tamen hîc anathemata sunt obliuionis, vt Iudith vltimo vniuersa vasa bellica Holofernis & Conopæum: sunt item anathemata in mortem vel pœnā, vt ciuitas Hierico Iosuæ: sexto, sunt & homines sacri, quorum capita inferis dicata sunt et deuota, hæc deuotio dæmonibus terribilis est, quoniam in illis etiam nunc synderisis extinguitur ad numerum damnatorum.

DE PERMISSIONE ET tollerantia Dei, Cap. 20.

Θύμωσις quæ ira pceps est, et Ciceroni excandescētia, cōtraria est μακροθυμία, quæ animi lenitas est et clemētia, à qua ꝓprietate longaminis dicitur deus, patiēs et multū misericors, Oēs sacratiores literæ semper fere & vbiq;

vbiq; prædicant Dei misericordiã & iustitiam, quam rem significare volebant ij, qui assidenti Ioui in throno suo stare dicebant, à dextris misericordiam, à sinistris Nemesim & vindictã. Cum igitur præsenti potentia Dei vel leui digito aduersæ potestates fugiãt, Deusq́ per creaturas suas mirabiliter hominũ misereatur, adeo vt perforata herba et hipericon cœlestium facultate, dæmones fuget, atq; ideo obiter à multis fuga dæmonũ vocitetur, quod & corallus facere probatur, & similiter calcedonius, quo iure etiam thus (vt aiunt) gaudet fulciendo vitalẽ & animalem spiritũ, cuius rei ergò in sacris thyniamatis recipitur, quia θυμοῦ ἴαμα, animi medela est, et mentem attentius parat ad contemplandam maiestatem & omnipotentiam Dei verbena hierabotanon dicta vaticinium homi-

hominibus præſtet, lætitiam, expiatio nes, et viſum non ſolum ſacra ſcriptu ra in ſæuiſſima plaga diaboli Iob im- miſſa Dei tollerantiā prædicat, ſed et eam ratio etiam in multis docet, adeo vt dæmones mites Germani ita vt Græci Cobalos vocent, alij virunculos Montanos, alij Gutulos & Trullos, vt teſtatur agricola de ſubterraneis animātibus. De quibus etiam Chriſto- phorus Encelius de materia metallica ſic habet. Nos vocamus inquit nigros illos viſibiles dæmones, habitātes in æ dibus et præcipue culinis Cobaldos, vn de & propter colorem forſan metal- lum quoddā dicitur Cobalt. Olaus itē magnus lib. tertio cap. vndecimo Ae- gipanes numerat, fannos, Satyros & Himanthopedes id eſt loripedes, ſpe- ctra quædā in multis locis ſeptentrio- nalis regionis, nocturno præſertim tē-

pore ſuum ſaltatoriũ orbem, cum omnium (vt inquit) Muſarum concentu verſare ſolet, quæ poſt ortum Solem, quandoque roſcidis deprehenduntur veſtigÿs, et quandoq; ſaltum tam profunde in terram premunt, vt locus cui aſſueſcunt, inſigni ardore, orbiculariter pereſus, non parit rediuiuum ceſpite gramen, quorum nocturnum ludũ, Incolæ choræam de quibus etiã ſupra, Euarum vocant, ſunt & Metallici dæmones, de ſatyro quem prodit antiquitas animal eſſe, ſemihumana et ſemibruta forma conſtans, ſermonis tamen & rationis capax, ipſe refert Hieronymus, qui vnum viuentem in publicum productũ affirmat, & mox ad Conſtantinum principem deſtinatum, & talem quempiam Beato Antonio Eremitæ quondam fuiſſe locutũ & gentilem errorem in ſe pro anima-
libus

libus colendis damnasse, communemque Deum, pro se precandum orasse de cuius generatione & continuatione, quoniam non in vanum vel adregio communi & vulgari dicitur, quod Affrica semper aliquid adferat noui, quamuis certum & ratũ sit omnes homines à protoplasto descẽdisse, etiam vbi vbi habitantes, et formarũ habitu multum distinctos, historia magis libet testari quam ratione alia, pro indubitato est habẽdum, inquit viues li. secundo de Christo, viuere homines integros in mari, sicuti Plinius tradit, quorũ vnus captus est ante annos duodecim in Batauia, quem viderunt plurimi. Etenim detentus est supra duos annos mutus, et incipiebat iam fari, quò ad ictus bis pestilentia, in mari est remissus, gaudens & exiliẽs qui & ex Raphaële volaterrano aliã

refert ibidem historiam, de Iuuene assueto ab infantia in Mari agere, hisce monstris solet Deus homines de impietate sua admonere, quæ vigēte Euangelio disparent. Est item, fuit, & semper futura est, iustissima Dei vindicta post multam & longam patientiam, ijs qui dilectionem veritatis non recipiunt mittere (vt inquit ille) efficaciam illusionis vt credant mendacio, vbi velit Sathan se transfigurare in angelum lucis. Sic olim Aegyptij sepultum apud se Hieremiā sacrificijs alijsque diuinis honoribus prosecuti sunt, & abusi sunt sancto Propheta Dei ad Idololatriā, vt tamen tali sepulchri veneratione consequebātur, vt curarentur à tactu serpentum, & quarto Regum decimo tertio cadauer hominis mortui tangēs Prophetæ ossa defuncti resurrexit. At quoniam histo-

historiam Iob de Dei permißione superius recensuimus qua libet dæmonibus permissam esse potestatem qua subtilitate sua se sanguini immiscere poterint totam Massam humoralem corrumpendo, libet etiam & hic aliam recitare historiam qua externis dæmonibus libera datur potestas impios & de misericordia Dei desperātes cruciare, & multis plagis affligere. Scribit Martinus Cromerus de rebus Polonicis in hæc verba: Non libet miraculū silētio præterire, quod illo tempore multis testibus accidit. Homo quidā splendidus equestris ordinis, sed violentus & rapax, & suis iuxta ac alienis grauis, cum grauiter ægrotaret admonitus crebrò à religiosis quibusdam viris, vt ad Dei clementiam confugiens, animæ suæ saluti consuleret: negauit sibi veniæ locū

relictum esse. Iam enim diuino iudicio traditum se esse dæmonum potestati. Nec mora audiuntur à circumstantibus, vehementium verberum & percussionum strepitus. Apparent in corpore ægroti fœdi liuores, atque vibices ita vt omnes obstupescerẽt. Inter hæc ille infælix nullam vocem, nullumque gemitum ædens, ter infœlicem animã exhalauit. Iam ex Olao magno etiam hæc ascribere poterimus plura de finitimis aquilonaribus, impeditis Mercatoribus et Nautis nodis magicis vẽtum venalem exhibentibus, sed vnã tantum ex illo historiam recitasse satis fuerit vt incæpto negotio facilius finem imponamus. Aquilonares (inquit ille) scire cupientes, statum amicorum aut inimicorum longinquo terrarum spacio quingentorum, vel mille milliarum inde distantum, lapponẽ

ſeu ſinnonem huius rei peritum, dato munere, lineæ ſcilicet veſtis aut arcus, rogant experientiam fieri, vbinam fuerint, & quid agant amici vel inimici. Quocirca conclaue ingreditur, vno comite vxoreque contentus. Ranam æneam, aut ſerpentem, malleo, ſuper incudem præſcriptis ictibus concutit, carminumque murmure, hinc inde reuoluit, continuoque cadēs in extaſim rapitur, iacetque breui ſpacio velut mortuus. Interea diligentiſſimè à prædicto comite, ne quoduis viuens, Culex, aut Muſca, vel aliud animal eum attingat, cuſtoditur. Carminum namque potentia, ſpiritus eius malo dæmone ductore, à longinqnis, ſigna, annulum, vel cultellum, in teſtimonium, expeditæ legationis, ſeu commiſſionis reportat. Illicoque reſurgens, eadem ſigna cum cæteris circum

ſtantijs conductori ſuo declcarat. Et pro hominibus diuiſa ægritudine proſternendis, faciunt de plumbo Iacula magica breuia, ad modum digiti, quæ mittunt per quæuis diſſita loca in eos, de quibus vindictam expetunt, qui ex orto Carcinomate intra triduum, vehementia doloris examinantur, huc vſq; de Necromanticis & de Magia probibita hæc dixiſſe voluimus, finem mox omnibus impoſituri, ſi ad Cacadæmonas propellendos in Medicinæ Encomio huc aſcripſerimus, Medicamentum quod ſic habet, recipe ſulphuris drachmam vnam, recoquatur in vitis albæ aqua vt dilutius ſit ſulphur, detur ægro, nã dæmones ſunt morbi, ſed occultioris cuiuſdam naturæ.

Τελος.

INDEX

archi-

Apollo

Bello

chara.

diabo-

I

in-

K

L

labra.

M

mili-

magia

necroman-

pur-

S

sphæra

Säulis

ſepul.

vvoda

FINIS.